

EUROBAROMETER 63.4

PUBLIC OPINION IN THE EUROPEAN UNION

SPRING 2005

NATIONAL REPORT

THE NETHERLANDS

The survey was requested and coordinated by the Directorate General Press and Communication.

This report was produced for the European Commission's Representation in the Netherlands by TNS NIPO

This document does not represent the point of view of the European Commission.
The interpretations and opinions contained in it are solely those of the authors.

Inhoud

Introductie	1
1 Nederlandse context	3
1.1 Situatie in Nederland	3
1.2 Externe omstandigheden	3
1.3 Verwachtingen voor de toekomst	4
1.4 Vertrouwen in maatschappelijke instellingen (Nederlandse en internationale)	6
2 De Europese Unie: informatie, kennis en vertrouwen	9
2.1 Voornaamste informatiebronnen	9
2.2 Discussies	10
2.3 Aandacht in de media voor de Europese Unie	10
2.4 Europese instellingen	11
2.5 Budget Europese Unie	14
3 Betekenis van de Europese Unie in Nederland	16
3.1 Betekenis van het lidmaatschap van de Europese Unie	16
3.2 Imago van de Europese Unie	19
3.3 Persoonlijke betekenis van Europese Unie	20
3.4 Belangrijke onderwerpen in Nederland en de rol van de Europese Unie	22
4 Rol van de Europese Unie	24
4.1 Rol van de Europese Unie in de wereld	24
4.2 Europese economie en leefomstandigheden	24
4.3 Buitenland-, veiligheid- en defensiepolitiek van de Europese Unie	27
4.4 Belangrijke onderwerpen bij Europese besluitvorming	28
4.5 Toekomstige rol van de Europese Unie	29
5 Verdere uitbreiding van de Europese Unie	31
5.1 Steun voor uitbreiding van de Europese Unie	31
5.2 De toetreding van Turkije	31
6 De Europese Grondwet	33
6.1 Uitslag van het Nederlandse Referendum	33
6.2 Kennis van de Europese Grondwet	33
6.3 Steun voor de Europese Grondwet – redenen voor en tegen	36
7 Samenvatting	38
7.1 Nederlandse context	38

7.2	De Europese Unie: informatie, kennis en vertrouwen	38
7.3	Betekenis van de Europese Unie in Nederland	39
7.4	Rol van de Europese Unie in de wereld	40
7.5	Verdere uitbreiding van de Europese Unie.	41
7.6	De Europese Grondwet	41
7.7	Conclusies	42

Bijlagen

1	Profiel van de Nederlander
2	Technische specificaties
3	Vragenlijst

Inhoud figuren en tabellen

1	<i>Beoordeling huidige stand van zaken als ‘goed’ voor onderstaande onderwerpen</i>	4
2	<i>Wat zijn uw verwachtingen voor de komende 12 maanden</i>	5
3	<i>Percentage mensen dat verwacht dat de omstandigheden in eigen land op elk van de volgende gebieden over vijf jaar beter zullen zijn dan nu</i>	6
4	<i>Percentage ‘eerder wel vertrouwen’ in nationale instellingen.</i>	7
5	<i>Percentage ‘eerder wel dan geen vertrouwen’ in internationale instellingen</i>	
	<i>Nederland versus Europees gemiddelde</i>	8
6	<i>Informatiebronnen voor nieuws in Nederland</i>	9
7	<i>Welke van de volgende bronnen gebruikt u als u informatie zoekt over de Europese Unie, haar beleid en haar instellingen?</i>	10
8	<i>Percentage respondenten dat wel eens heeft gehoord over...</i>	11
9	<i>Vertrouwen instellingen herfst 2004 versus lente 2005</i>	12
10	<i>Stellingen Europese Unie: denkt u dat de volgende stellingen juist of onjuist zijn?</i>	14
11	<i>Aan welke van de volgende zaken geeft de Europese Unie volgens u het grootste deel van haar budget uit?</i>	15
12	<i>Positief oordeel over het lidmaatschap van ons land van de EU</i>	16
13	<i>In hoeverre is men het eens met de genoemde stellingen:</i>	17
14	<i>Vergelijking EU25 versus Nederland als het gaat om bepaalde zaken waar men tegenwoordig “bang” voor is als het gaat om de opbouw van de Europese Unie.</i>	18
15	<i>Welk beeld roept de Europese unie in het algemeen bij u op?</i>	19
16	<i>Wat betekent de Europese Unie voor u persoonlijk?</i>	20
17	<i>Geeft de Europese Unie u persoonlijk een gevoel van</i>	21
18	<i>Rol Europese Unie in dagelijks leven</i>	21
19	<i>Wat zijn volgens u momenteel de twee belangrijkste zaken die in Nederland spelen?</i>	22
20	<i>Rol Europese Unie bij de volgende problemen in Nederland (volgens de Nederlanders)</i>	23
21	<i>Aan welke van de volgende voorstellen zou u prioriteit geven voor het verbeteren van de prestaties van de Europese economie (maximaal 3 antwoorden mogelijk)?</i>	24
22	<i>Kwaliteit van leven in Europa ‘beter’ in vergelijking met ...</i>	25

23	<i>Europese Economie ‘beter’ in vergelijking met.</i>	26
24	<i>Kunt u voor ieder van de volgende zaken aangeven of de Europese Unie voor loopt op, achter loopt op of gelijk loopt met de Verenigde Staten</i>	27
25	<i>Positieve rol Verenigde Staten versus Europese Unie met betrekking tot ...</i>	28
26	<i>Mening van ondervraagden over de volgende voorstellen</i>	29
27	<i>Welke drie acties behoeven prioriteit in de Europese Unie?</i>	30
28	<i>Stellingen met betrekking tot de toetreding van Turkije</i>	32
29	<i>Gaat u voor of tegen de Europese Grondwet stemmen? (degenen die 100% zeker gaan stemmen, zonder de ‘weet niet’ categorie)</i>	33
30	<i>Heeft u iets gehoord of gelezen over de Europese Grondwet?</i>	34
31	<i>Percentage mensen dat correct heeft geantwoord: is het waar of niet waar dat de volgende zaak in de Europese Grondwet is opgenomen:</i>	35
32	<i>In wie heeft u het meeste vertrouwen om u te informeren over de Europese Grondwet?</i>	36
33	<i>Religie in Nederland</i>	
34	<i>Welke van de volgende bezittingen zijn er in uw huishouden</i>	
35	<i>Welke talen, afgezien van uw moedertaal, spreekt u goed genoeg om deel te nemen aan een gesprek?</i>	
36	<i>In welke mate bent u gehecht aan</i>	

Introductie

De Eurobarometer is een groot Europees onderzoek dat wordt gehouden in alle 25 lidstaten van de Europese Unie (en enkele kandidaat-lidstaten). De interviews van het onderzoek, waar dit rapport betrekking op heeft, zijn gehouden van 9 mei tot en met 14 juni 2005. In totaal werden in de 25 lidstaten 24.791 mensen geïnterviewd. Dit rapport beschrijft de resultaten voor Nederland. In Nederland zijn in de periode van 12 mei tot en met 7 juni 2005 totaal 1.006 mensen geïnterviewd.

De periode waarin de interviews zijn gehouden, was een bijzondere in Nederland als het gaat om Europa. Ten tijde van de interviews werd het Nederlandse Referendum over de Europese Grondwet gehouden (op 1 juni 2005). Drie dagen voor het Nederlandse Referendum is in Frankrijk een Referendum over de Europese Grondwet¹ gehouden (op 29 mei 2005). De uitslag van beide Referenda was, zoals we inmiddels weten ‘Nee, tegen een Europese Grondwet’. De opkomst was hoger dan we in Nederland gewend waren voor enige eerdere Europese verkiezing. De belangstelling voor Europa bleek opeens groot te zijn. Rondom beide Referenda is in de media veel aandacht geweest voor de Europese Unie en de Europese Grondwet. Al deze aandacht heeft naar alle waarschijnlijkheid zijn invloed gehad op een aantal resultaten van deze studie. Er zal hier, waar relevant, aandacht aan worden besteed. Ook is er een hoofdstuk over de Europese Grondwet en de uitslag van dit Referendum opgenomen.

Hoofdstuk één beschrijft de Nederlandse context. Hoe tevreden zijn Nederlanders met hun eigen leven, hoe beoordelen zij de externe omstandigheden (economische situatie, werkgelegenheid etc.), wat zijn hun verwachtingen voor de toekomst en hoe is het gesteld met het vertrouwen van Nederlanders in zowel Nederlandse als internationale maatschappelijke instellingen?

Hoofdstuk twee beschrijft informatie en kennis van Nederlanders over de Europese Unie. Wat zijn de voornaamste informatiebronnen, wat vindt men van de media aandacht voor de EU, hoe goed kent men de Europese Unie en haar instellingen? Verder wordt in dit hoofdstuk stil gestaan bij het vertrouwen van Nederlanders in de instellingen van de EU.

Hoofdstuk drie gaat in op de betekenis van de Europese Unie in Nederland. Hier wordt beschreven wat Nederlanders vinden van verschillende aspecten van het lidmaatschap van Nederland van de EU. Het imago van de Europese Unie in Nederland en de persoonlijke betekenis van de EU voor Nederlanders. Verder wordt de rol van de EU besproken bij een aantal belangrijke Nederlandse onderwerpen.

Het vierde hoofdstuk behandelt de rol van de Europese Unie in de wereld, de Europese economie en leefomstandigheden, de buitenland-, veiligheids- en defensiepolitiek van de

¹ Strikt genomen ging het referendum over het al dan niet aannemen van het Europees Grondwettelijke Verdrag. Ten behoeve van de leesbaarheid wordt in dit rapport gesproken over het Referendum over de Europese Grondwet

Europese Unie, belangrijke onderwerpen bij de Europese besluitvorming en de toekomstige rol van de Europese Unie.

Het vijfde hoofdstuk gaat over de uitbreiding van de Europese Unie en de toetreding van Turkije.

In hoofdstuk zes komen de Europese Grondwet en het Nederlandse Referendum over de Europese Grondwet aan de orde: de uitslag van het Referendum, de kennis van Nederlanders over de Europese Grondwet en de redenen waarom Nederlanders voor of tegen een Europese Grondwet zijn.

Tenslotte geeft hoofdstuk 7 een samenvatting van de belangrijkste resultaten van deze Eurobarometer en een conclusie.

De antwoorden van de Nederlandse respondenten zijn vergeleken met het gemiddelde van de 25 lidstaten van de Europese Unie. Als er sprake is van het EU25 gemiddelde, wordt het gemiddelde van de 25 lidstaten bedoeld. De respondenten komen uit diverse bevolkings-, beroeps- en leeftijdsgroepen, uit verschillende delen van Nederland, zowel dorp als stad, hebben uiteenlopende politieke voorkeuren en een gevarieerd opleidingsniveau. Omdat bij de gestelde vragen soms meerdere antwoorden mogelijk waren, komt het totaal percentage soms uit op meer dan 100%. Soms is het totaal ook lager dan 100% omdat enkele mensen niet wisten wat ze moesten antwoorden of geen antwoord wilden geven.

In verband met de leesbaarheid wordt in dit rapport alleen in de mannelijke vorm gerapporteerd. Echter overal waar van 'hij' gesproken wordt, kan ook 'zij' gelezen worden, tenzij we specifiek vermelden dat het om de groep mannelijke respondenten gaat.

1 Nederlandse context

1.1 Situatie in Nederland

Nederlanders zijn voor het overgrote deel (95%) tevreden met het leven dat zij leiden. 47% is *zeer* tevreden. Nederland staat hiermee samen met Finland en Luxemburg op de tweede plaats binnen de Europese Unie. Op de eerste plaats staat Zweden met 96%. Het EU25 gemiddelde ligt met 80% een stuk lager.

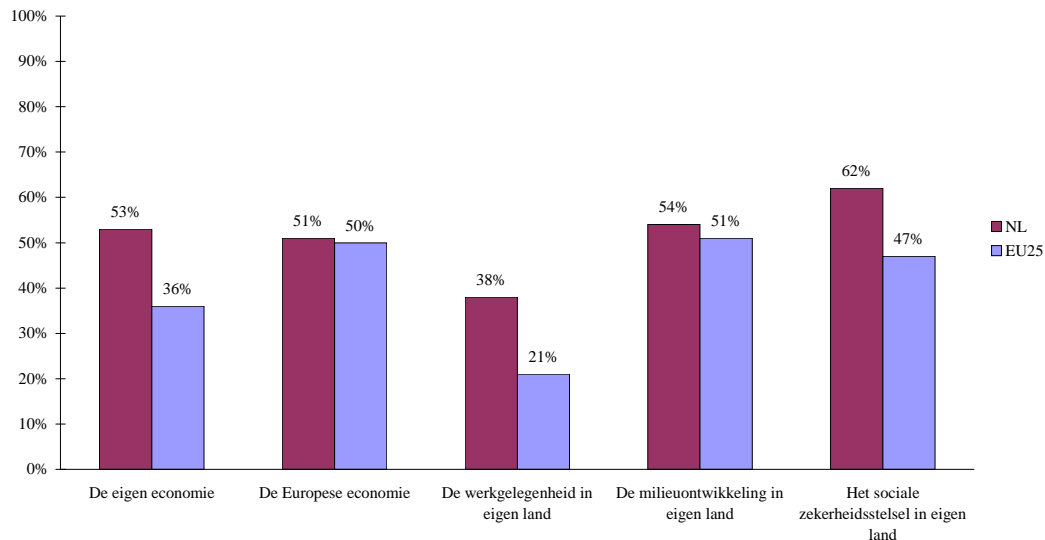
Bijna de helft van de Nederlanders vindt dat zijn huidige omstandigheden vergeleken met 5 jaar geleden zijn verbeterd (45%). Het EU25 gemiddelde is 37%. Ongeveer een kwart vindt dat zijn situatie hetzelfde is en ook ongeveer een kwart vindt dat zijn situatie slechter dan 5 jaar geleden.

Op de vraag 'Hoe beoordeelt u uw huidige financiële situatie' antwoordt 86% van de Nederlanders 'goed', terwijl dit in heel Europa 64% is.

1.2 Externe omstandigheden

Ongeveer de helft van de Nederlanders beoordeelt de economische situatie in eigen land als (zeer of tamelijk) 'goed' (53%). Dit percentage is hoger dan het Europese gemiddelde (36% van de Europeanen beoordeelt de economische situatie in eigen land als goed). Eveneens ruim de helft beoordeelt de economische situatie in Europa als 'goed' (51%). Het Europees gemiddelde (50%) is hier vrijwel hetzelfde als het Nederlandse percentage. Over de werkgelegenheidssituatie in eigen land zijn Nederlanders minder te spreken. Deze wordt door bijna vier op de tien Nederlanders als goed beoordeeld (38%). Het EU25 gemiddelde ligt hier echter nog een stuk lager. Twee op de tien Europeanen beoordelen de werkgelegenheidssituatie in eigen land als 'goed' (21%). De milieuontwikkeling in eigen land wordt door zowel de helft van de Nederlanders (54%) als de helft van de Europeanen als 'goed' beoordeeld. Over het Nederlandse sociale zekerheidsstelsel is men in Nederland behoorlijk tevreden. De sociale zekerheid wordt door 62% als 'goed' beoordeeld, terwijl in de hele Europese Unie gemiddeld 47% tevreden is over de sociale zekerheid in eigen land.

1 / Beoordeling huidige stand van zaken als 'goed' voor onderstaande onderwerpen

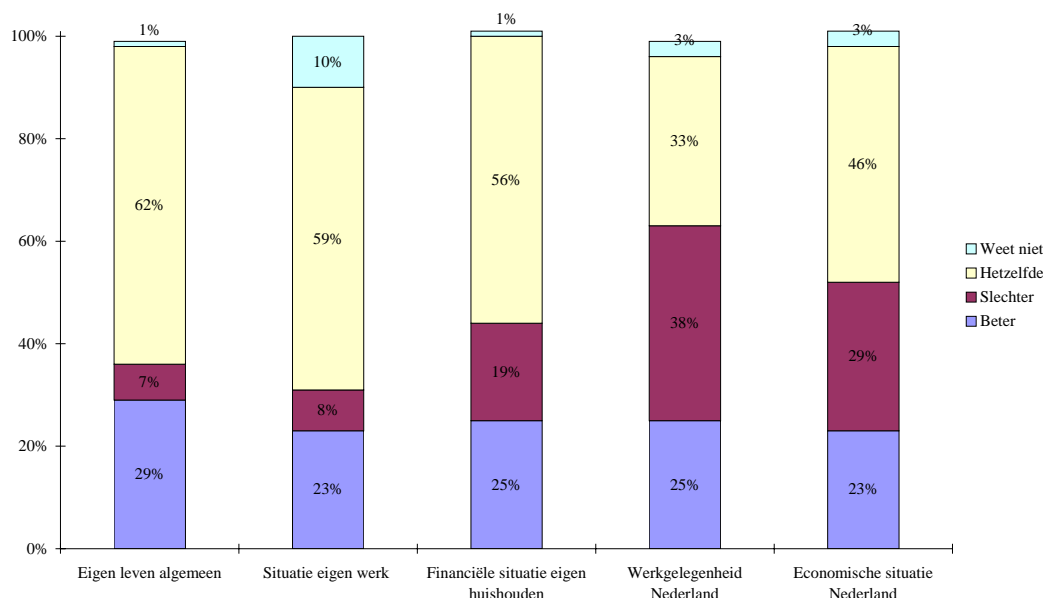

1.3 Verwachtingen voor de toekomst

Verwachtingen komende twaalf maanden

Als we naar figuur 2 kijken, zien we dat 7% van de Nederlanders verwacht dat zijn eigen leven de komende 12 maanden slechter zal worden, 29% denkt dat zijn leven beter zal worden en 62% denkt dat er niets zal veranderen. De verwachtingen omtrent de eigen baan zijn iets onzekerder. 10% heeft moeite hier een inschatting van te maken. Als het gaat om de eigen financiële situatie, is men iets vaker pessimistisch: 19% denkt dat deze slechter zal worden, terwijl 25% een verbetering verwacht en 56% denkt dat er niets zal veranderen. Over de verwachtingen die te maken hebben met de situatie in Nederland zijn meer Nederlanders pessimistisch dan de verwachtingen die het eigen leven betreffen. 38% verwacht een verslechtering van de werkgelegenheid in Nederland in de komende 12 maanden en 29% denkt dat de economische situatie in Nederland de komende 12 maanden zal verslechteren. Het Nederlandse gemiddelde wijkt bij geen van de bovengenoemde aspecten erg af van het EU25 gemiddelde.

2 / Wat zijn uw verwachtingen voor de komende 12 maanden

Verwachtingen komende vijf jaar

Voor de komende 5 jaar zijn de verwachtingen aanmerkelijk positiever dan voor de komende 12 maanden: 40% van de Nederlanders denkt dat zijn persoonlijke omstandigheden over 5 jaar zullen zijn verbeterd. Ongeveer de helft denkt dat deze hetzelfde zullen blijven (46%) en 11% verwacht een verslechtering.

Ook over de economische situatie zijn de verwachtingen voor de komende 5 jaar hoog gespannen². 71% Verwacht een verbetering van de Nederlandse economie en 74% een verbetering van de Europese economie. Zes op de tien Nederlanders verwachten een verbetering van de werkgelegenheid in de komende 5 jaar (61%).

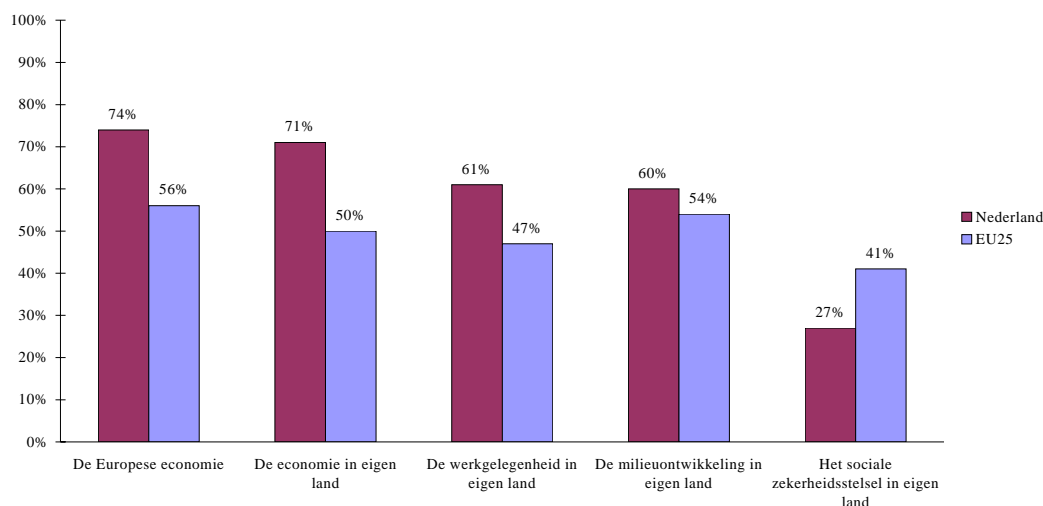
Een uitzondering vormt de verwachting over de ontwikkeling van de sociale zekerheid in Nederland. Van alle 25 lidstaten van de Europese Unie heeft Nederland het hoogste percentage mensen dat een *verslechtering* verwacht van het sociale zekerheidsstelsel in eigen land (62% in Nederland versus 41% gemiddeld in EU). Dit moet echter gezien worden in het licht van de huidige tevredenheid van Nederlanders met het Nederlandse sociale zekerheidsstelsel. In paragraaf 1.2 zagen we dat die bovengemiddeld was. Ook zullen de komende veranderingen op het gebied van de sociale zekerheid van invloed zijn op deze verwachting (bijvoorbeeld de afschaffing van de huidige WAO en de invoering

² de antwoordcategorieën voor de volgende vragen waren gedetailleerder dan die van de vragen over de komende 12 maanden en de vraag over de persoonlijke omstandigheden

van de nieuwe zorgverzekering). 27% Van de Nederlanders verwacht een *verbetering* op het gebied van de sociale zekerheid, tegenover 35% gemiddeld in de EU. 8% Van de Nederlanders verwacht dat op het gebied van sociale zekerheid alles bij het oude zal blijven versus 12% gemiddeld in de EU.

De gemiddelde Europeaan is over het algemeen pessimistischer dan de Nederlander. Een uitzondering vormt de verwachting op het gebied van het sociale zekerheidsstelsel. Over dit onderwerp zijn Nederlanders juist pessimistischer dan de gemiddelde Europeaan.

3 | Percentage mensen dat verwacht dat de omstandigheden in eigen land op elk van de volgende gebieden over vijf jaar beter zullen zijn dan nu

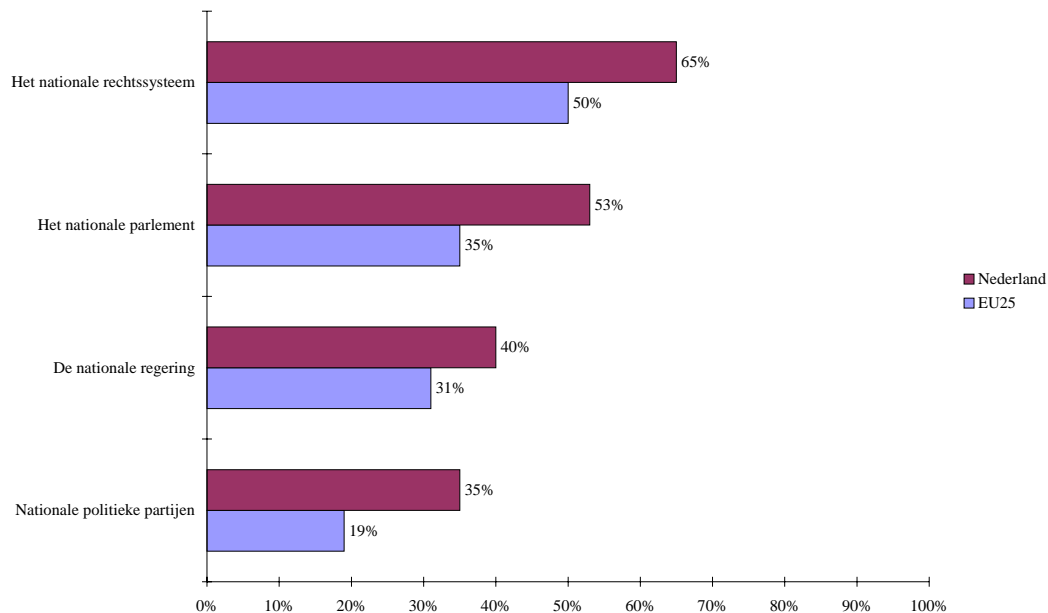

1.4 Vertrouwen in maatschappelijke instellingen (Nederlandse en internationale)

Nationale instellingen

Als we kijken naar alle landen van de EU dan blijkt dat Nederlanders een bovengemiddeld vertrouwen hebben in de nationale instellingen. 65% Van de Nederlanders heeft eerder *wel* dan *geen* vertrouwen in het nationale rechtssysteem (tegenover 50% gemiddeld in de Europese Unie), 53% heeft vertrouwen in het nationale parlement (versus 35% gemiddeld in de EU), 40% van de Nederlanders heeft vertrouwen in de landelijke regering (tegenover een EU gemiddelde van 31%) en 35% van de Nederlanders heeft vertrouwen in de nationale politieke partijen (gemiddeld is dit 19% in de EU).

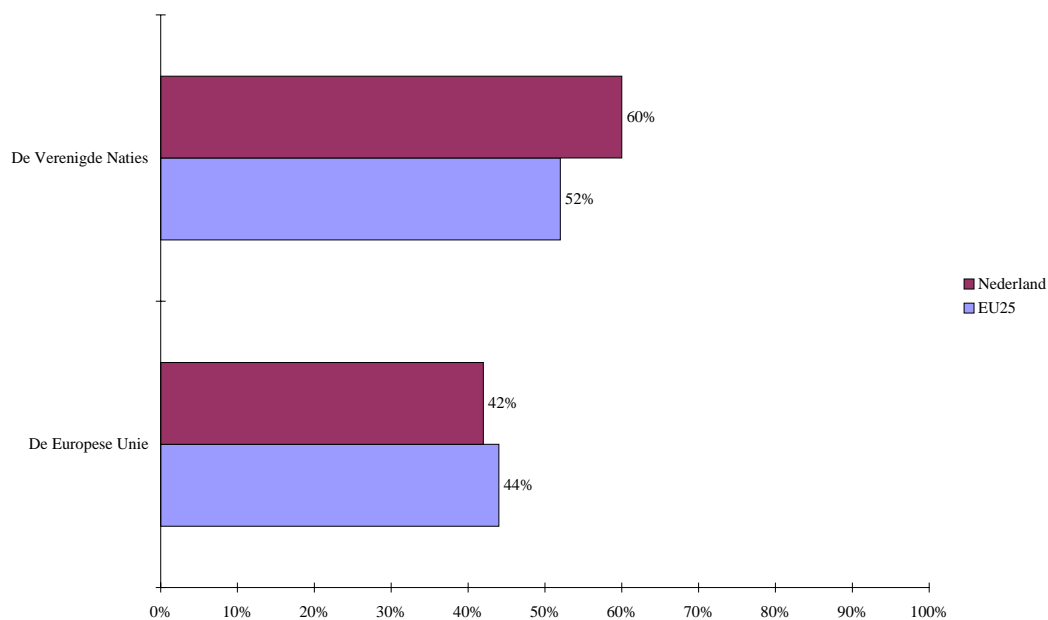
4 | Percentage 'eerder wel vertrouwen' in nationale instellingen.

Internationale instellingen

In Nederland is het vertrouwen in de Verenigde Naties hoger dan het Europese gemiddelde. Van de Nederlanders heeft 60% eerder *wel* dan *geen* vertrouwen in de Verenigde Naties, terwijl het Europese gemiddelde op 52% 'eerder wel vertrouwen' uitkomt. Het vertrouwen in de Europese Unie ligt vrijwel op hetzelfde niveau als het Europese gemiddelde (42% 'eerder wel vertrouwen' in Nederland en 44% gemiddeld in de EU).

5 / *Percentage ‘eerder wel dan geen vertrouwen’ in internationale instellingen Nederland versus Europees gemiddelde*

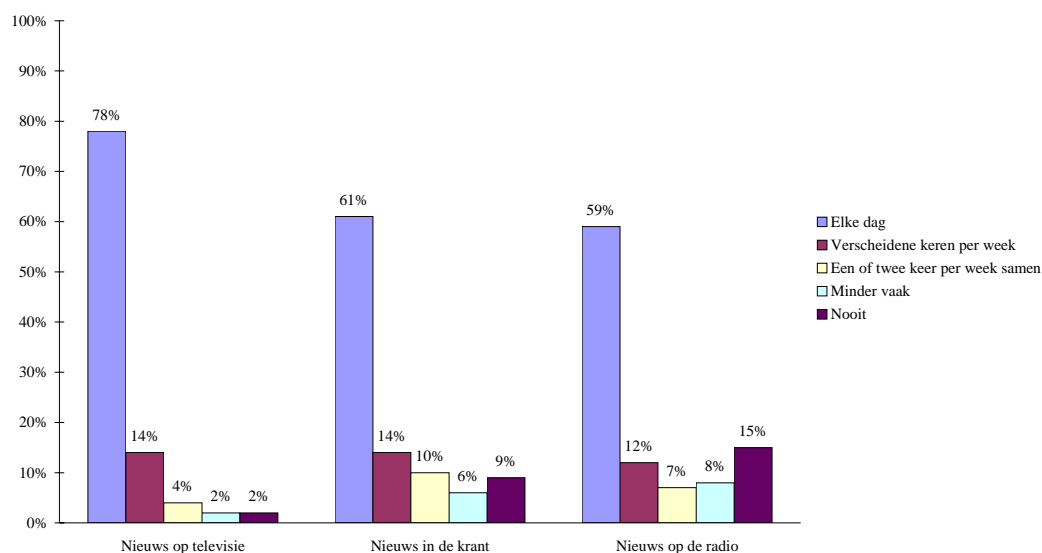

2 De Europese Unie: informatie, kennis en vertrouwen

2.1 Voornaamste informatiebronnen

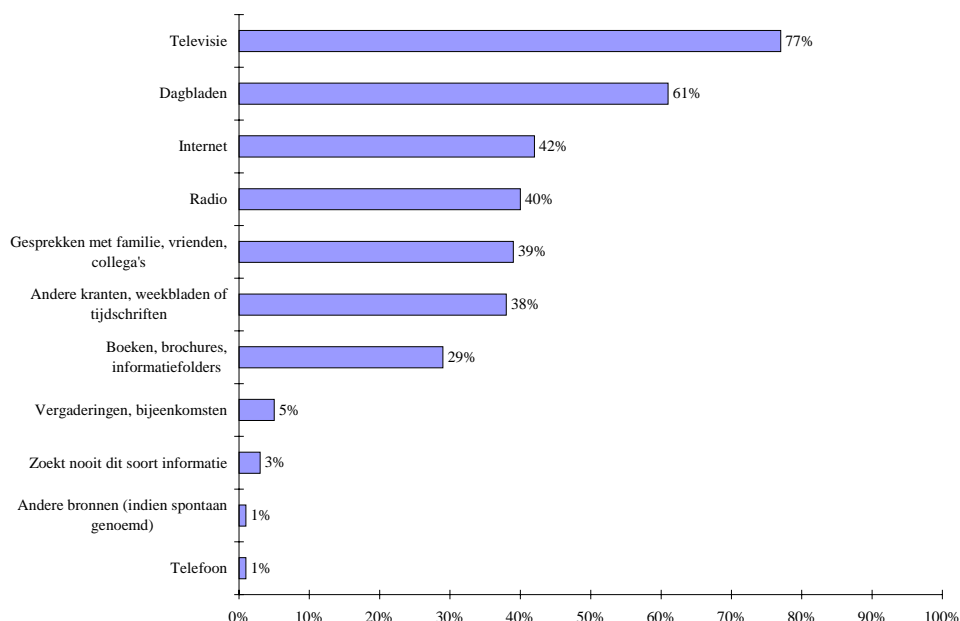
Bijna acht op de tien Nederlanders kijken elke dag naar het nieuws op de televisie (78%). Zes op de tien Nederlanders lezen het nieuws elke dag in de krant (61%) en een nagenoeg even groot percentage luistert elke dag naar het nieuws op de radio (59%). Deze percentages liggen hoger dan het EU25 gemiddelde. Nederlanders lezen vooral vaker dagelijks de krant dan gemiddeld in de Europese Unie (36%).

6 / Informatiebronnen voor nieuws in Nederland

Als Nederlanders informatie zoeken over de Europese Unie, haar beleid en haar instellingen, dan blijken televisie (77%) en de dagbladen (61%) de belangrijkste informatiebronnen.

7 / Welke van de volgende bronnen gebruikt u als u informatie zoekt over de Europese Unie, haar beleid en haar instellingen?

2.2 Discussies

Een groot deel van de Nederlanders (85%) spreekt over politiek met vrienden. 66% spreekt *af en toe* met zijn vrienden over politiek en 19% geeft aan dit *vaak* te doen. 14% doet dit *nooit*. In vergelijking met het Europees gemiddelde (71%) bespreken Nederlanders *vaker* politieke zaken met vrienden.

59% slaagt er *af en toe* in om vrienden, familie of collega's van iets te overtuigen waaraan ze zelf veel belang hechten, 15% lukt dit *vaak* en 18% lukt dit *zelden*. De rest heeft hierover geen duidelijke mening.

2.3 Aandacht in de media voor de Europese Unie

De helft van de Nederlanders (51%) vindt dat er te weinig berichtgeving over de Europese Unie op de televisie is. Over de omvang van de berichtgeving op de radio zijn de meningen verdeeld, terwijl men vindt dat er in de schrijvende pers precies genoeg aandacht aan de Europese Unie wordt besteed.

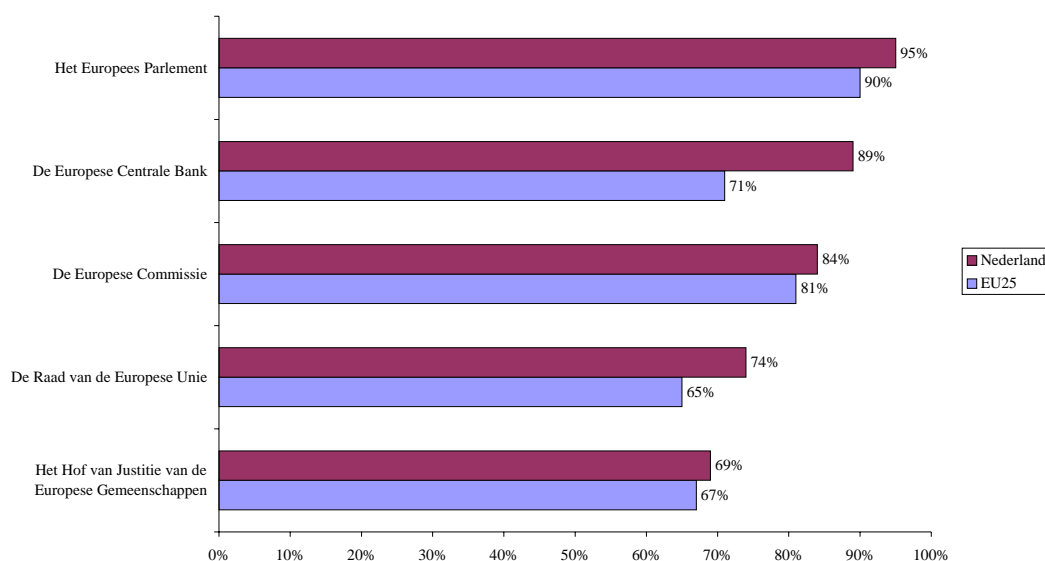
Nederlanders vinden vaker dat de schrijvende pers de Europese Unie objectief weergeeft (50% is deze mening toegedaan), dan dat zij dit vinden van de televisie of de radio (respectievelijk 41% en 38%).

2.4 Europese instellingen

Nederlanders geven zichzelf gemiddeld 5,5 punten op een schaal van één tot tien voor de eigen kennis van de Europese Unie. Dit cijfer is het hoogst van alle landen uit de Europese Unie. Het EU25 gemiddelde ligt op 4,4 punten.

Het Europees Parlement is de meest bekende Europese instelling onder de Nederlanders (95%), gevolgd door de Europese Centrale Bank (89%) en de Europese Commissie (84%). Het minst vaak kent men de Raad van de Europese Unie (74%) en het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen (69%). Als de Nederlandse percentages vergelijken met het EU25 gemiddelde, valt op dat Nederlanders vooral vaker dan gemiddeld de Europese Centrale Bank kennen. Dit heeft wellicht te maken met het feit dat de vorige president van de Europese Centrale Bank de Nederlander Wim Duisenberg was.

8 / Percentage respondenten dat wel eens heeft gehoord over...

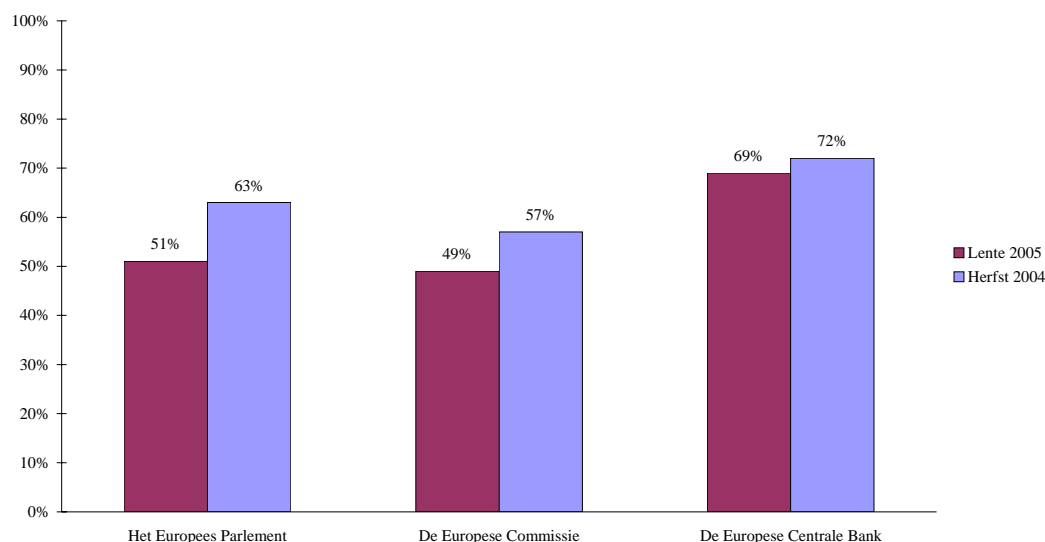
Een soortgelijk patroon is herkenbaar bij het antwoord op de vraag of men denkt dat de genoemde instellingen een belangrijke rol spelen bij de gang van zaken in de Europese Unie. De meeste Nederlanders (>80%) denken dat het Europees Parlement, de Europese Commissie en de Europese Centrale bank een belangrijke rol spelen. Aan de Raad van de Europese Unie en aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen wordt een

minder belangrijke rol toebedeeld (respectievelijk 71% en 69% denkt dat deze instellingen een belangrijke rol spelen).

Als we het vertrouwen in Europese instellingen vergelijken met de cijfers van de vorige meting, die in de herfst van 2004 plaatsvond, valt op dat het vertrouwen in het Europees Parlement en de Europese Commissie nogal gedaald is. In de herfst van 2004 had nog 63% van de Nederlanders wel vertrouwen in het Europees Parlement en 57% in de Europese Commissie. In de lente van 2005 waren deze percentages afgenomen tot respectievelijk 51% en 49%. Bij de vorige Eurobarometer was het vertrouwen in deze instellingen nog bovengemiddeld, maar nu liggen ze op hetzelfde niveau als gemiddeld in de Europese Unie. Het gedaalde vertrouwen hangt ongetwijfeld samen met de afwijzing door Nederland van de Europese Grondwet in het Referendum. Op dit onderwerp wordt in het hoofdstuk over de Europese Grondwet dieper ingegaan. Dat het vertrouwen in de Europese Centrale Bank vrijwel onveranderd is gebleven, komt wellicht door het feit dat deze instelling - minder dan Europees Parlement en Europese Commissie - met de Europese Unie wordt geassocieerd.

Het vertrouwen in de Europese Centrale Bank blijft ongeveer even hoog als in de herfst van 2004 (72% en 69%). Nederlanders hebben in vergelijking met het EU25 gemiddelde meer vertrouwen in het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen en in de Europese Centrale bank.

9 / Vertrouwen instellingen herfst 2004 versus lente 2005

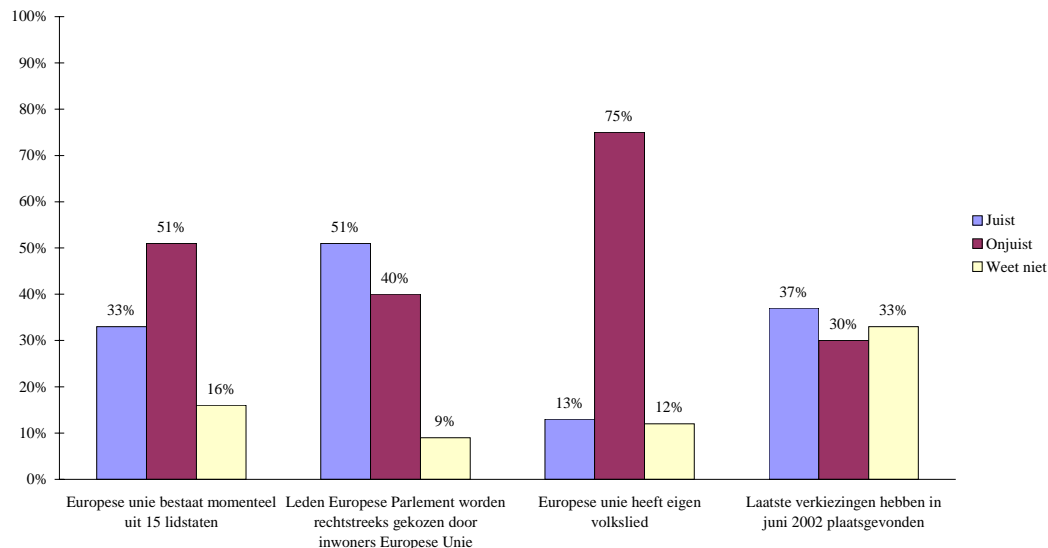
Kennis van de Europese Unie

Aan de hand van een aantal stellingen is de kennis van de Europese Unie getoetst onder het publiek. Figuur 10 laat zien of de Nederlanders denken dat de genoemde stellingen *juist* of *onjuist* zijn.

Een meerderheid (51%) denkt correct dat de Europese Unie momenteel *niet* uit 15 lidstaten bestaat. Een even groot percentage Nederlanders is ervan op de hoogte dat de leden van het Europees Parlement direct worden gekozen door de inwoners van de Europese Unie. Met de kennis over het tijdstip waarop de laatste verkiezingen voor het Europees Parlement hebben plaatsgevonden is het iets minder gesteld: minder dan een derde (30%) weet dat het niet juist is dat de laatste verkiezingen voor het Europees Parlement plaatsvonden in juni 2002. Ongeveer een derde weet het niet en eveneens een derde denkt ten onrechte dat deze verkiezingen wel in juni 2002 plaatsvonden. De kennis van de gemiddelde Europeaan ligt voor bovenstaande stellingen op ongeveer hetzelfde niveau.

Het minst zijn Nederlanders op de hoogte van het feit dat de Europese Unie haar eigen volkslied heeft. Slecht 13% van de Nederlanders weet dit. 75% Denkt ten onrechte dat de Europese Unie geen eigen volkslied heeft. In de hele Europese Unie is men vaker van dit feit op de hoogte (36%). 37% Van de Europeanen denken dat Europa geen eigen volkslied heeft.

10 / Stellingen Europese Unie: denkt u dat de volgende stellingen juist of onjuist zijn?

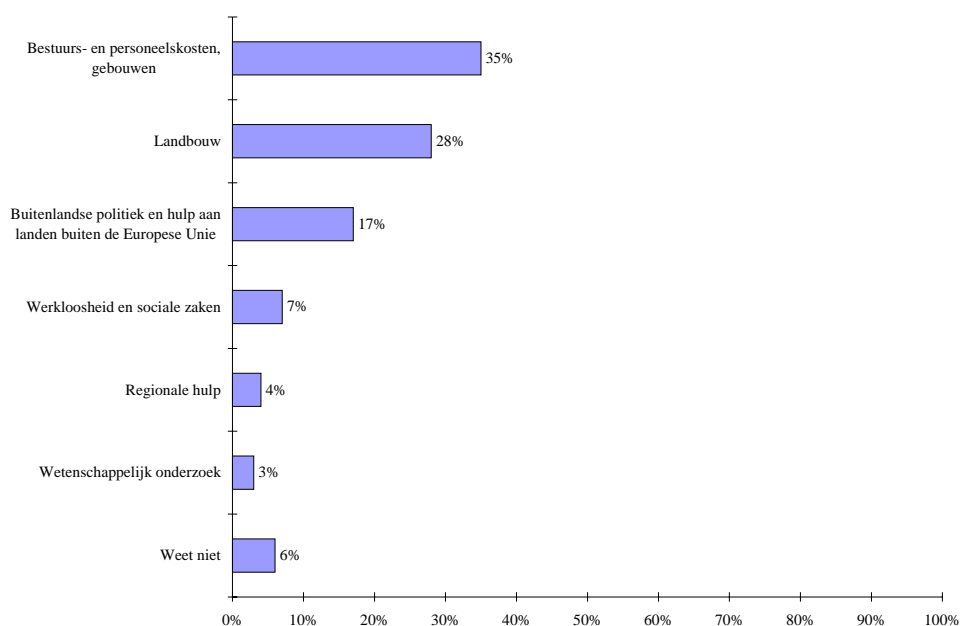
2.5 Budget Europese Unie

22% Van de Nederlanders is van mening dat de Europese Unie over meer middelen moet beschikken, gezien haar politieke doelstellingen, terwijl 71% vindt dat de politieke doelstellingen van de Europese Unie geen stijging van haar budget rechtvaardigen. In alle landen van de Europese Unie vindt gemiddeld 32% dat de Europese Unie over meer middelen moet beschikken, terwijl 50% dit juist niet vindt. Over het algemeen zeggen de mensen in de nieuwe lidstaten vaker dan de mensen in de West Europese landen, dat de EU over meer middelen moet beschikken. Met name in Nederland is men sceptisch over een stijging van het budget. Dit is verklaarbaar in het licht van de discussies die hierover in Nederland gevoerd worden als het gaat om de grootste netto betaler³.

³ Overigens is het zo dat Nederland tot begin jaren negentig netto meer geld uit het EU budget ontving dan het afdroeg

Figuur 11 laat zien aan welke zaken de EU volgens de Nederlanders het grootste deel van het budget uitgeeft. Ongeveer een derde deel van de Nederlanders (35%) denkt ten onrechte dat de EU het meeste geld uitgeeft aan bestuurs- en personeelskosten en gebouwen. In alle EU lidstaten gemiddeld denkt ongeveer een zelfde deel dit ook (30%). Iets meer dan een kwart (28%) van de Nederlanders en 17% van alle Europeanen weet dat de EU het grootste deel van het budget naar landbouw gaat. Van de Nederlanders noemt 17% als grootste kostenpost de buitenlandse politiek en de hulp aan landen buiten de Europese Unie (in de hele EU is dit 13%). Het percentage Nederlanders dat denkt dat een groot deel van het budget naar de bestrijding van werkloosheid en naar sociale zaken gaat is 7% (EU gemiddelde 9%). Relatief weinig Nederlanders denken dat regionale hulp de grootste kostenpost vormt (4% versus 8% gemiddeld in de EU). Eveneens een klein deel denkt dat het meeste geld naar wetenschappelijk onderzoek gaat (3% versus 5% gemiddeld in de EU).

11 / Aan welke van de volgende zaken geeft de Europese Unie volgens u het grootste deel van haar budget uit?

Ter vergelijking: Van het budget van de Europese Unie gaat het meeste geld (rond 40%) naar landbouw. Het op één na grootste deel is gereserveerd voor structurele maatregelen (werkgelegenheid en sociale zaken, regionaal beleid en landbouw- en plattelandsontwikkeling), bijna 8% voor intern beleid, een kleine 5% voor extern beleid en ongeveer 5% wordt uitgegeven aan administratie (Commissie en andere instellingen en pensioenen)⁴

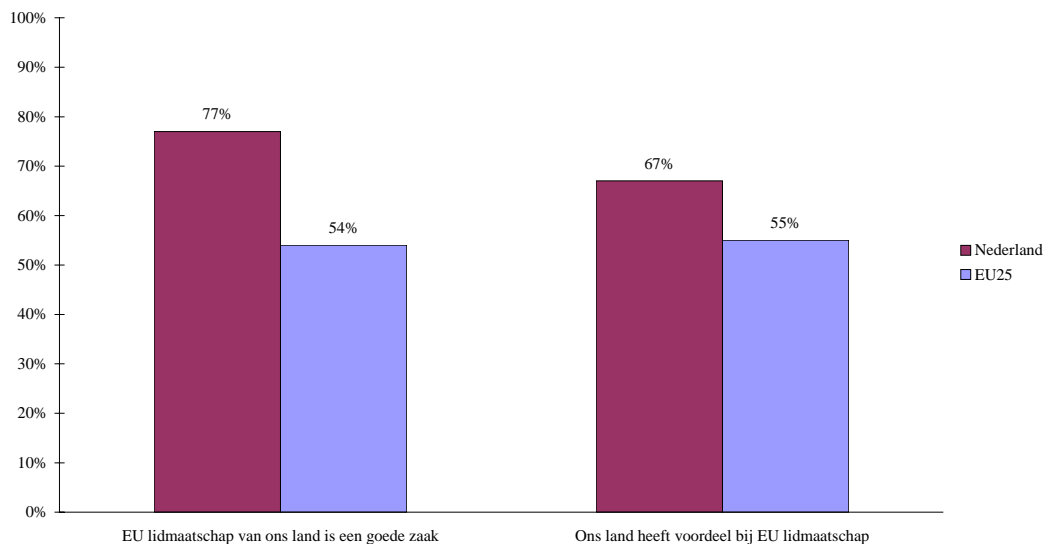
⁴ Bron: Directoraat-generaal Begroting: Algemene begroting van de Europese Unie voor het begrotingsjaar 2005

3 Betekenis van de Europese Unie in Nederland

3.1 Betekenis van het lidmaatschap van de Europese Unie

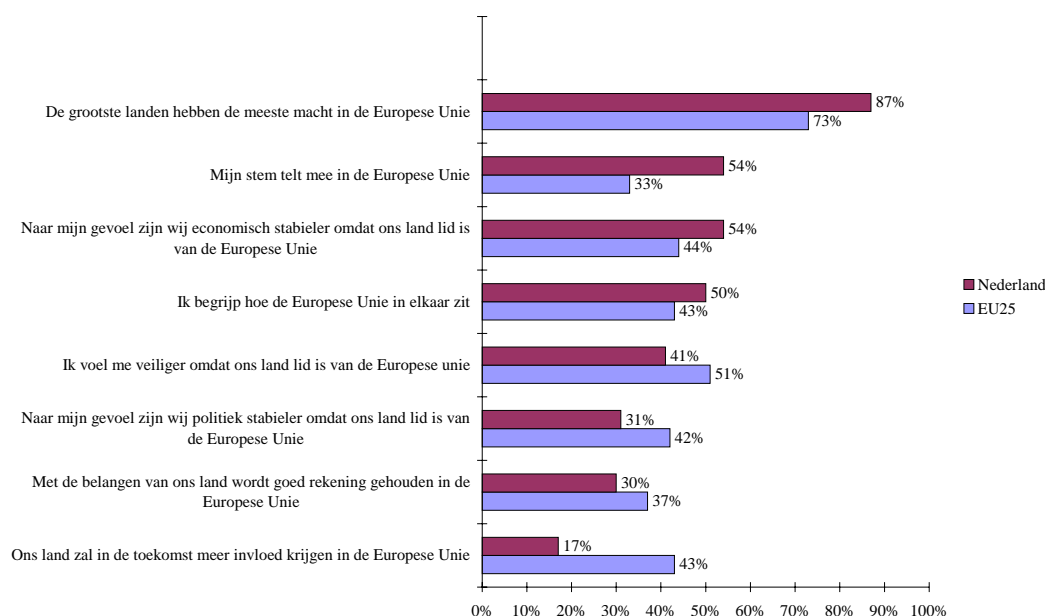
Driekwart van de Nederlanders vindt het een goede zaak dat Nederland lid is van de Europese Unie (77%). Dit is beduidend hoger dan het Europese gemiddelde (54%). Verder vindt twee derde van de Nederlanders dat Nederland - alles welbeschouwd - voordeel heeft bij het lidmaatschap van de EU (67%). Ook dit is hoger dan het Europees gemiddelde (55%).

12 | Positief oordeel over het lidmaatschap van ons land van de EU

Als we naar onderstaande figuur kijken, valt op dat 87% van de Nederlandse burgers het eens is met de stelling dat de grootste landen de meeste macht hebben in de Europese Unie. Nederlanders denken dit iets vaker dan de gemiddelde Europeaan (het EU25 gemiddelde is 73%). Dit is opmerkelijk omdat de kleinere landen proportioneel (d.w.z. in vergelijking tot de omvang van de bevolking) zowel beter vertegenwoordigd zijn in het Europees Parlement als in de Raad van de Europese Unie. Verder denken Nederlanders veel minder vaak dan gemiddeld dat de invloed van ons land zal toenemen in de toekomst (17% versus 43%).

13 / In hoeverre is men het eens met de genoemde stellingen:

Als het gaat om angsten die te maken hebben met de opbouw van Europese Unie, blijkt dat men vooral bang is voor de verplaatsing van banen naar andere lidstaten met lagere productiekosten (76% is hier bang voor). Dit cijfer is bij het EU25 gemiddelde ongeveer even hoog (73%). Daarnaast is een groot deel (71%) van de Nederlanders bang voor meer problemen voor Nederlandse boeren en veehouders. Dit is iets meer dan het Europese gemiddelde (in Europa is gemiddeld 62% hier bang voor). Veder zeggen zes op de tien Nederlanders bang te zijn voor een verlies van invloed voor de kleinere lidstaten (61%). Dit is bovengemiddeld in vergelijking met de EU25 (42%). Gezien het feit dat Nederland een klein land is, mag dit geen verrassing heten. Ook bestaat er bij zes op de tien Nederlanders angst dat ons land meer en meer zal moeten betalen aan de Europese Unie (60%). Deze angst wordt door een ongeveer even groot aandeel Europeanen gedeeld (62%).

De aspecten waarvoor de angst in Nederland beduidend geringer is dan in de rest van Europa is ‘de toename van de handel in drugs en van de internationale georganiseerde misdaad’ (44% versus 60%) en ‘een economische crisis’ (30% versus 48%)

14 / Vergelijking EU25 versus Nederland als het gaat om bepaalde zaken waar men tegenwoordig “bang” voor is als het gaat om de opbouw van de Europese Unie.

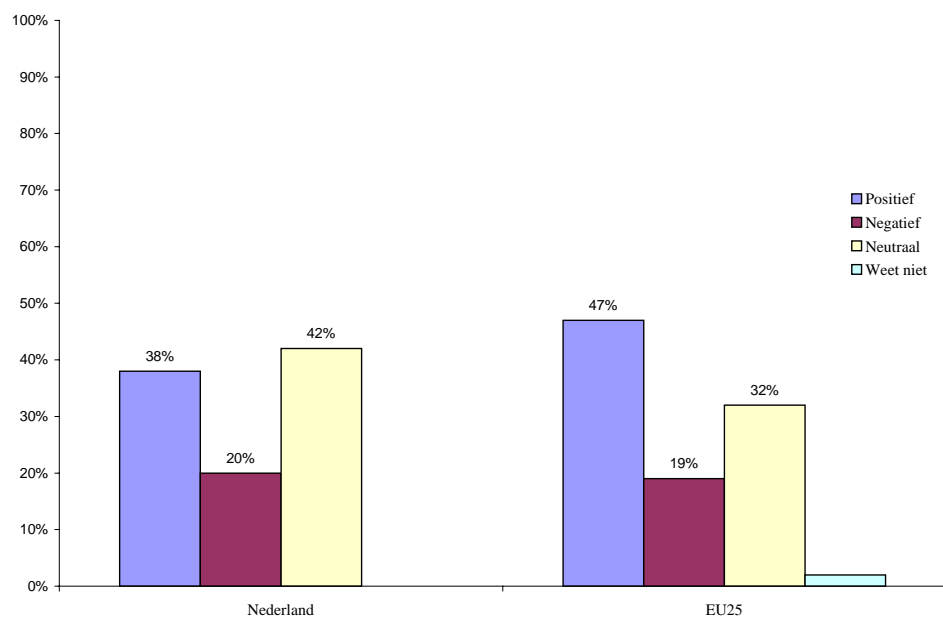
	EU25	Nederland
De verplaatsing van banen naar andere lidstaten met lagere productiekosten	73%	76%
Meer problemen voor boeren en veehouders in eigen land	62%	71%
Verlies van invloed voor de kleinere lidstaten	43%	61%
Dat ons land meer en meer zal moeten betalen aan de Europese Unie	62%	60%
Het verlies van sociale voorzieningen	50%	58%
Een toename van de handel in drugs en van de internationale georganiseerde misdaad	60%	44%
Het verlies van onze nationale identiteit en onze nationale cultuur	37%	37%
Dat onze taal steeds minder gebruikt zal worden	36%	36%
Een economische crisis	48%	30%

3.2 Imago van de Europese Unie

Het imago van de EU is per saldo positief: *Meer* Nederlanders hebben een positief beeld van de EU (38%) dan een negatief beeld (20%). Voor 42% is dit beeld neutraal. Nederlanders hebben *minder* vaak een positief beeld van de Europese Unie dan de gemiddelde Europeaan, bij wie 47% positief beeld heeft van de EU en 19% een negatief beeld. Voor 32% van alle Europeanen is het beeld neutraal. Het percentage respondenten dat een *positief* beeld heeft van de EU is ten opzichte van de vorige Eurobarometer (herfst 2004) gedaald bij de zowel de gemiddelde Europeaan als de Nederlander. Echter het vertrouwen in de EU is in Nederland *sneller* gedaald dan gemiddeld in de EU. (In de herfst van 2004 had in Nederland 45% een positief beeld tegenover 50% gemiddeld in de Europese Unie).

Alhoewel het imago van de EU in Nederland per saldo positief is, moet men rekening houden met het feit dat, als het vertrouwen in de Europese instellingen verder afkalft, het – nu nog – overwegend positieve imago onder druk komt te staan.

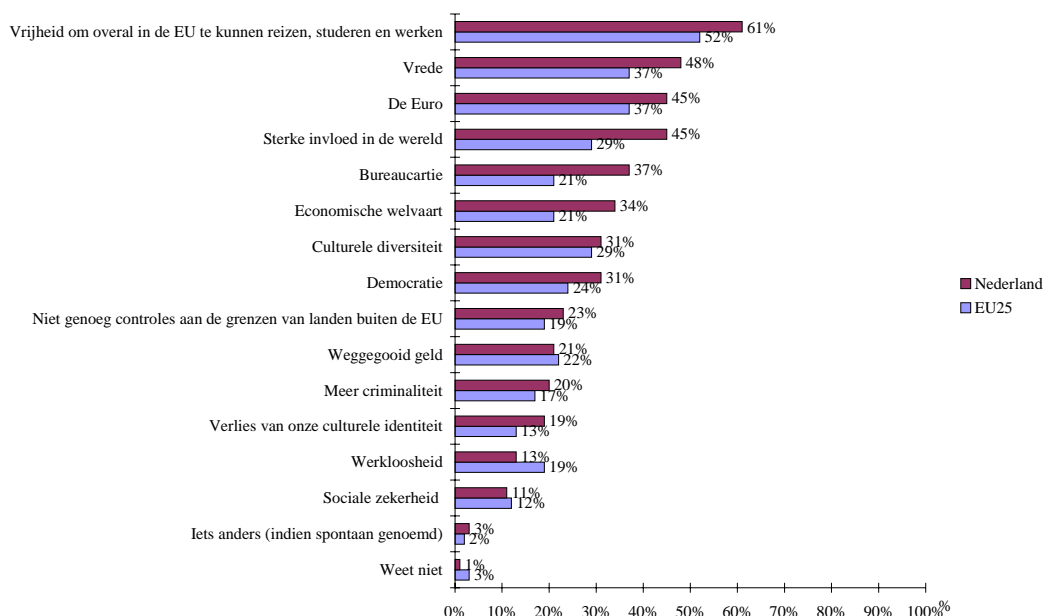
15 | Welk beeld roept de Europese unie in het algemeen bij u op?

3.3 Persoonlijke betekenis van Europese Unie

Uit figuur 16 komt naar voren dat ‘de vrijheid om overal in Europa te kunnen reizen, werken en studeren’ de belangrijkste betekenis is van de EU voor een meerderheid (61%) van de Nederlanders, gevolgd door de ‘vrede’ (48%), ‘de euro’ en ‘een sterker invloed in de wereld’ (45%). Voor de gemiddelde Europeaan geldt bovenstaande volgorde ook, maar aan dit rijtje kan dan bovendien nog ‘culturele diversiteit’ worden toegevoegd (wordt door alle EU inwoners net zo vaak genoemd als ‘een sterke invloed in de wereld’).

16 / Wat betekent de Europese Unie voor u persoonlijk?

Op de vraag naar het gevoel dat de Europese Unie de Nederlander geeft, antwoordt 40% dat dit een gevoel van hoop is. Voor 33% is dit een gevoel van vertrouwen, terwijl 26% aangeeft een gevoel van wantrouwen te hebben. 20% Heeft een gevoel van onverschilligheid. 11% heeft een afkeurend gevoel. Minder dan 10% noemt een gevoel van enthousiasme of angst.

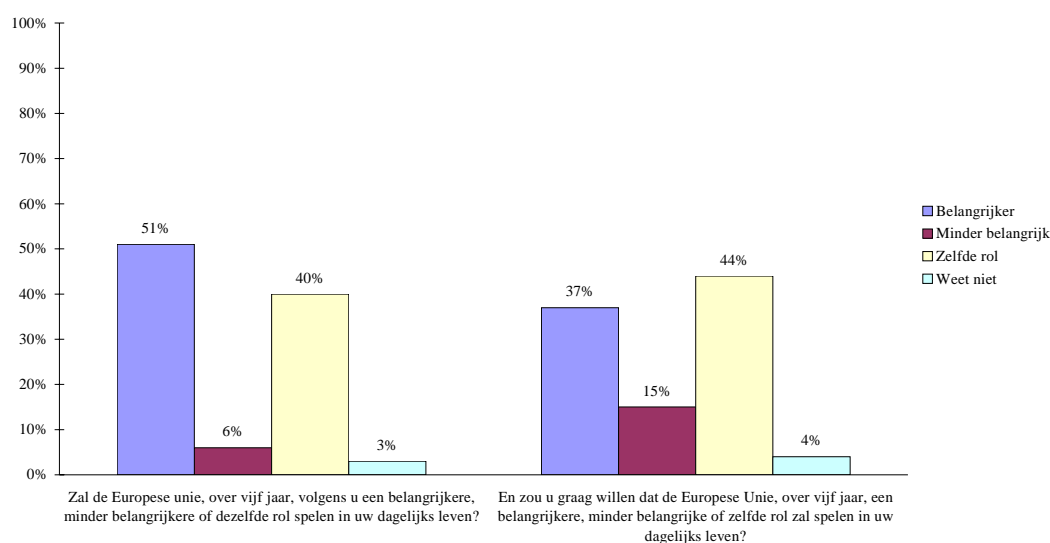
Ten opzichte van het Europees gemiddelde valt op dat Nederlanders vaker een gevoel van vertrouwen hebben dan de EU25 (33% versus 22%), maar ook vaker een gevoel van vertrouwen (26% versus 19%). Het gevoel van angst leeft minder vaak onder de Nederlanders (7% versus 20%) in vergelijking met het gemiddelde in Europa. Deze uitkomst ligt in lijn met het overwegend positieve imago van de Europese Unie. Ten opzichte van de vorige Eurobarometer hebben iets minder Nederlanders een gevoel van vertrouwen en iets meer Nederlanders een gevoel van wantrouwen.

17 / Geeft de Europese Unie u persoonlijk een gevoel van

	Nederland Lente 2005	Nederland Herfst 2004	EU25 Lente 2005	EU25 Herfst 2004
Enthousiasme	8	9	7	7
Hoop	40	44	44	47
Vertrouwen	33	38	22	24
Onverschilligheid	20	17	18	19
Angst	7	6	20	17
Wantrouwen	26	21	19	18
Het te willen afkeuren	11	8	6	5
Weet niet	4	6	3	3

De helft van de Nederlanders denkt dat de EU over vijf jaar een belangrijkere rol zal spelen in zijn leven (51%), terwijl slechts 37% dat ook daadwerkelijk wil.

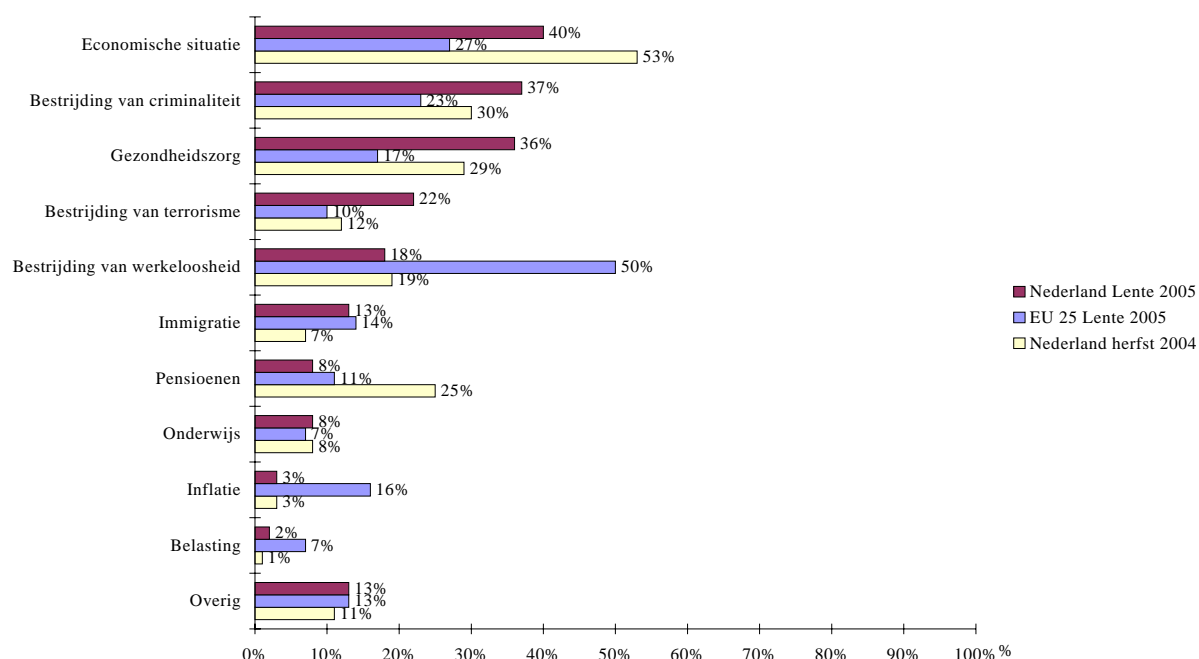
18 / Rol Europese Unie in dagelijks leven

3.4 Belangrijke onderwerpen in Nederland en de rol van de Europese Unie

Aan de Nederlanders is gevraagd de twee belangrijkste nationale onderwerpen van dit moment op te noemen. De resultaten hiervan staan in onderstaande figuur. 40% Vindt de economische situatie op dit moment het belangrijkste onderwerp, gevolgd door criminaliteit (37%), gezondheidszorg (36%), de bestrijding van terrorisme (22%) en werkeloosheid (18%). Inflatie, belastingen en de overige onderwerpen (milieubescherming, defensie- en buitenlands beleid, openbaar vervoer, huisvesting) werden maar door een gering aantal Nederlanders op het moment van interviewen tot de belangrijkste problemen gerekend.

19 / Wat zijn volgens u momenteel de twee belangrijkste zaken die in Nederland spelen?

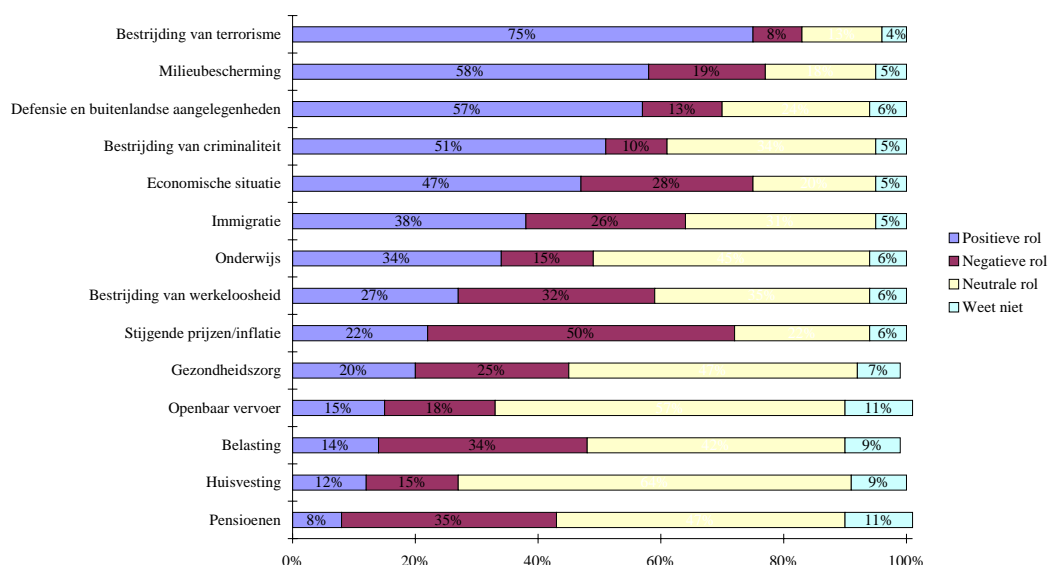

Ten opzichte van de vorige Eurobarometer (herfst 2004) zijn criminaliteit, terrorisme, gezondheidszorg en immigratie belangrijker geworden. De economische situatie wordt door minder mensen tot een van de twee belangrijkste nationale onderwerpen genoemd

Vervolgens is gevraagd of de Europese Unie een positieve, neutrale of negatieve rol speelt op de genoemde Nederlandse beleidsterreinen. De resultaten hiervan staan in figuur 20. Meer dan de helft van de Nederlanders (>50%) vindt dat de EU een positieve rol speelt bij de bestrijding van terrorisme, milieubescherming, defensie / buitenlands beleid en de bestrijding van criminaliteit. In vergelijking met de gemiddelde Europeaan vinden Nederlanders *vaker* dat de EU een positieve rol speelt bij de bestrijding van

terrorisme (75% versus 55%). Overwegend neutraal vindt men de rol van de EU bij de gezondheidszorg, het onderwijs, de pensioenen en het openbaar vervoer. Zowel Nederlanders als Europeanen dichten de EU opvallend vaak een negatieve rol toe bij het stijgen van de prijzen en inflatie (Nederland: 50%, EU: 48%).

20 / Rol Europese Unie bij de volgende problemen in Nederland (volgens de Nederlanders)

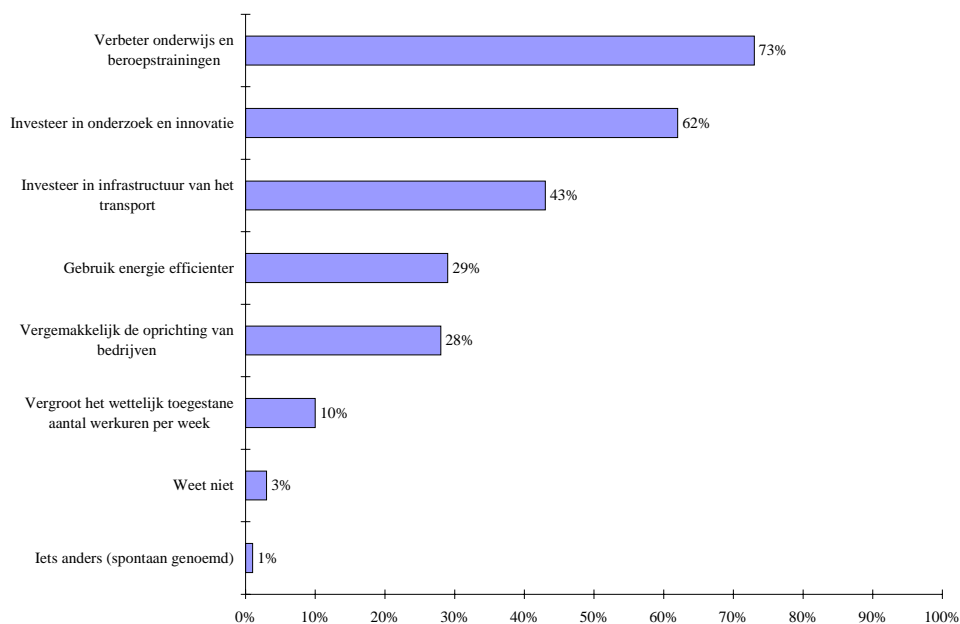

4 Rol van de Europese Unie

4.1 Rol van de Europese Unie in de wereld

Driekwart van de Nederlandse bevolking is de mening toegedaan dat het Europa in de komende vijf jaar niet zal lukken de belangrijkste economische macht in de wereld te worden. De belangrijkste maatregelen die genomen moeten worden om de prestaties van de Europese economie te verbeteren zijn volgens driekwart van de Nederlanders het verbeteren van onderwijs en beroepstrainingen (73%). Verder vinden zes op de tien Nederlanders dat er (meer) geïnvesteerd moet worden in onderzoek en innovatie (62%), vinden vier op de tien dat er in de infrastructuur van transport (snelwegen, spoorwegen etc) moet worden geïnvesteerd (43%) en vinden drie op de tien dat de oprichting van bedrijven moet worden vergemakkelijkt (28%). Een zelfde groep is van mening dat energie efficiënter moet worden gebruikt (29%). Een op de tien vindt dat het wettelijk toegestane aantal werkuren per week moet worden vergroot (10%).

21 | Aan welke van de volgende voorstellen zou u prioriteit geven voor het verbeteren van de prestaties van de Europese economie (maximaal 3 antwoorden mogelijk)?

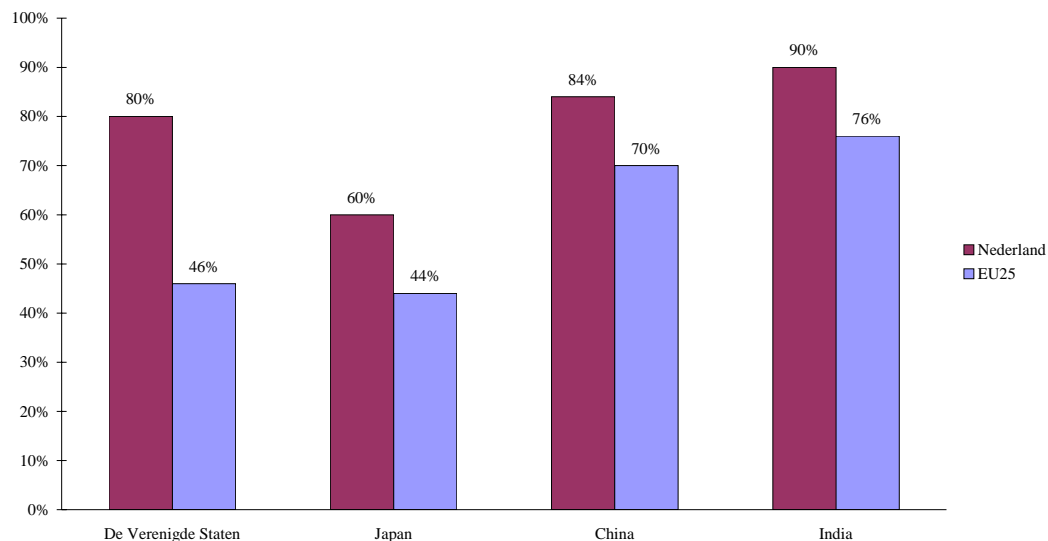
4.2 Europese economie en leefomstandigheden

De helft van de Nederlanders beoordeelt de huidige stand van zaken op het gebied van de Europese economie als (tamelijk of zeer) goed. Dit is ongeveer even hoog als het geval

was bij de beoordeling van de Nederlandse economie (zie paragraaf 1.2). Over de nabije toekomst is men optimistisch. Driekwart denkt dat de economische omstandigheden in Europa over vijf jaar (veel of iets) beter zullen zijn dan nu (74%).

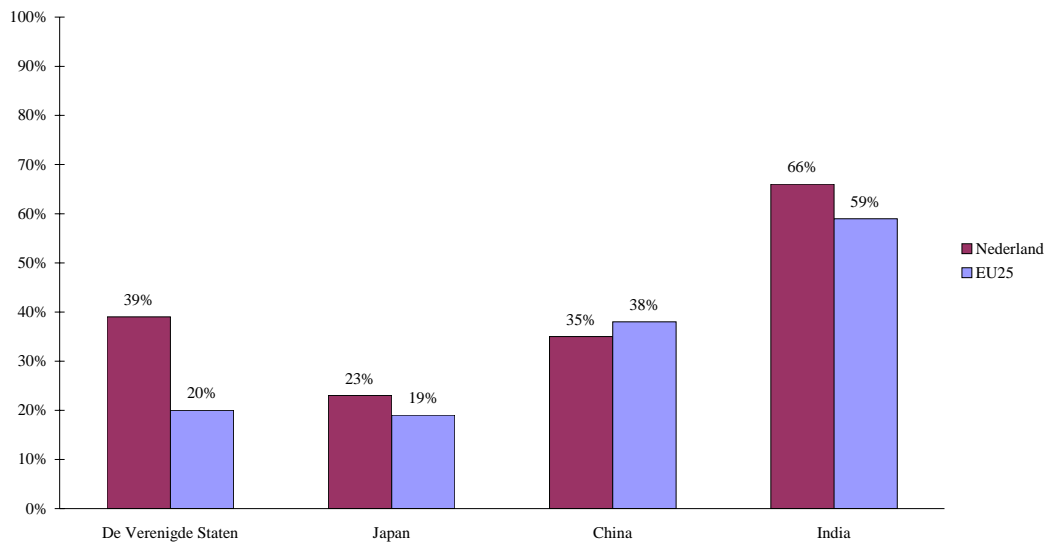
Ook over de kwaliteit van leven in Europa is men in Nederland erg positief. Nederlanders vinden echter in grote meerderheid de kwaliteit van leven in Europa ten opzichte van de Verenigde Staten beter (80%). Nederlanders vinden dit meer dan gemiddeld in Europa (EU25 46%). 60% Vindt het leven in Nederland beter dan in Japan. Ook vindt de overgrote meerderheid (> 80%) de kwaliteit van het leven in Europa beter dan die in India (90%) of China (84%).

22 / Kwaliteit van leven in Europa 'beter' in vergelijking met ...

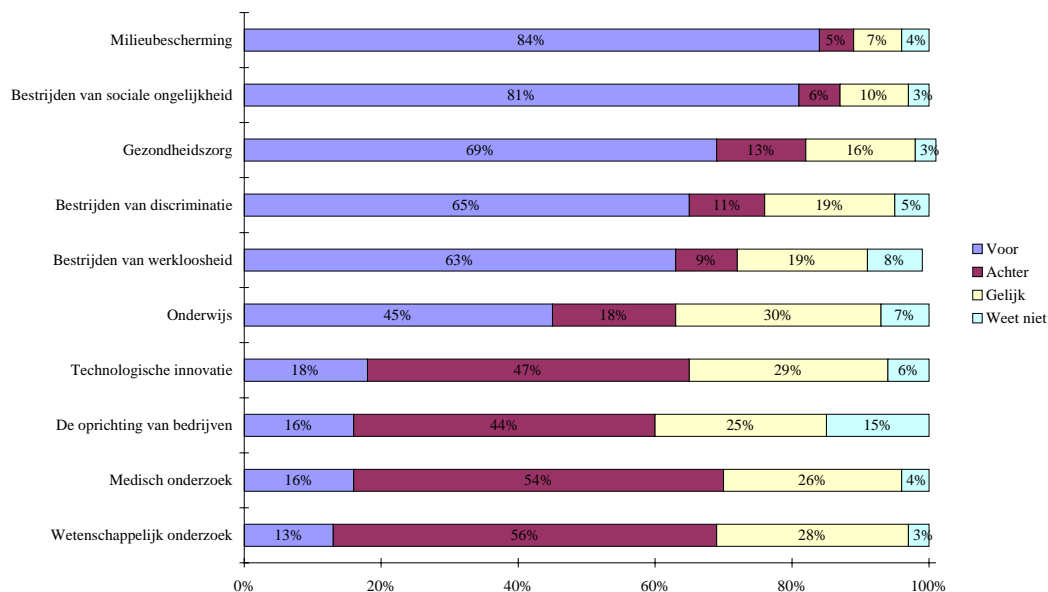
Als het gaat over de prestaties van de Europese economie ten opzichte van de economie in de bovengenoemde landen vindt de Nederlander meer dan de gemiddelde Europeaan dat Europa op het gebied van economie beter presteert dan de Verenigde Staten (39% versus 20%).

23 / Europese Economie 'beter' in vergelijking met.

Ook is gevraagd of Nederland met betrekking tot een aantal onderwerpen *voor* loopt op, of gelijk loopt met, de Verenigde Staten. Deze onderwerpen worden weergegeven in figuur 24. In Nederland vindt meer dan de helft dat de Verenigde Staten voorop lopen op het gebied van wetenschappelijk en medisch onderzoek. Aan de andere kant vindt een meerderheid dat Europa voorop loopt ten opzichte van de VS als het gaat om milieubescherming, het bestrijden van sociale ongelijkheid, de gezondheidszorg, het bestrijden van discriminatie en het bestrijden van werkloosheid.

24 / *Kunt u voor ieder van de volgende zaken aangeven of de Europese Unie voor loopt op, achter loopt op of gelijk loopt met de Verenigde Staten*

4.3 Buitenland-, veiligheid- en defensiepolitiek van de Europese Unie

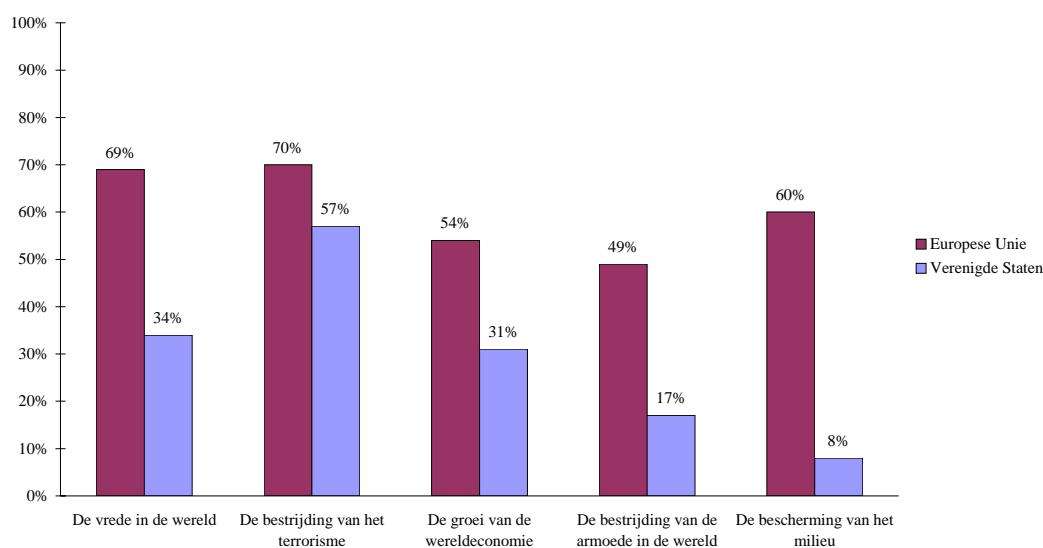
Een meerderheid van de Nederlanders is het eens met de onderstaande stellingen over het buitenland-, veiligheid- en defensiebeleid. De Nederlandse percentages liggen overal heel dicht bij het Europese gemiddelde. Onder alle inwoners van de EU bestaat er blijkbaar een groot draagvlak voor onderstaande stellingen.

- Acht op de tien Nederlanders vinden dat het buitenlandbeleid van de EU onafhankelijk van het buitenland beleid van de VS gevoerd moet worden (85%)
- Acht op de tien Nederlanders vinden dat tijdens een internationale crisis de lidstaten van de EU een gemeenschappelijke positie moeten innemen (83%)
- Acht op de tien Nederlanders vinden dat de Europese Unie zou moeten werken aan een garantie van de mensenrechten over de hele wereld, ook als dit ingaat tegen bepaalde wensen van sommige landen (84%)
- Acht op de tien Nederlanders vinden dat de Europese Unie een gemeenschappelijk immigratiebeleid zou moeten voeren voor mensen van buiten de Europese Unie (82%)
- Acht op de tien Nederlanders vinden dat de EU een gemeenschappelijke asielprocedure zou moeten hebben voor asielzoekers (84%)

- Zeven op de tien Nederlanders vinden dat de EU een snelle militaire interventiemacht zou moeten hebben, die snel uitgezonden kan worden naar onrustige gebieden in tijden van een internationale crisis (69%)
- Zeven op de tien Nederlanders vinden dat Europa een eigen minister van Buitenlandse zaken zou moeten hebben, die als vertegenwoordiger optreedt om een gemeenschappelijke positie in te nemen (68%)
- Zeven op de tien Nederlanders vinden dat de EU zijn eigen zetel zou moeten hebben in de VN Veiligheidsraad (72%)

Zowel Nederlanders als alle inwoners van Europa gezamenlijk dichten de Europese Unie een positievere rol toe dan de Verenigde Staten op het gebied van het handhaven of bewerkstellingen van de wereldvrede, de bestrijding van het terrorisme, de groei van de wereldeconomie, de bestrijding van de armoede in de wereld en de bescherming van het milieu. Men is duidelijk meer “EU- dan VS-minded”.

25 / Positieve rol Verenigde Staten versus Europese Unie met betrekking tot ...

4.4 Belangrijke onderwerpen bij Europese besluitvorming

In dit Eurobarometer onderzoek is naar de mening van mensen gevraagd over een aantal belangrijke onderwerpen. In tabel 26 kunt u zien in hoeverre Nederlanders én de inwoners van alle 25 EU landen het met deze stellingen eens zijn.

In de volgende tabel is te zien dat Nederlanders op één punt opvallend afwijken van het Europese gemiddelde: Nederlanders zijn *meer* dan gemiddeld voor één gemeenschappelijke munteenheid, de Euro. Verder zijn zij *meer* dan gemiddeld voor het lesgeven van kinderen op school over de werking van de Europese instellingen. Ook zijn

de Nederlanders *minder* dan gemiddeld voor een Grondwet voor de Europese Unie. In hoofdstuk 6 wordt nader ingegaan op de Europese Grondwet en het Referendum dat daarover op woensdag 1 juni, 2005 is gehouden in Nederland.

26 / *Mening van ondervraagden over de volgende voorstellen*

Stelling	% 'voor' Nederland	% 'voor' EU25
Kinderen op school les geven over de werking van de Europese instellingen	93	85
Een gemeenschappelijk defensie- en veiligheidspolitiek van de Europese lidstaten	81	77
Eén Europese Monetaire Unie met één munteenheid, de Euro	71	59
Een gemeenschappelijke buitenlandse politiek van de Europese lidstaten tegenover andere landen	66	67
Een Grondwet voor de Europese Unie	53	61
Verdergaande uitbreiding van de Europese Unie teneinde andere landen in de toekomst deel te laten nemen.	45	50
Het feit dat de ene groep landen sneller aan het bouwen is aan Europa dan dat andere landen doen	41	38

4.5 Toekomstige rol van de Europese Unie

Aan alle respondenten is gevraagd aan te geven welke drie genoemde acties prioriteit zouden moeten krijgen bij de Europese Unie. In tabel 27 hebben we de genoemde acties weergegeven, met daarachter het percentage respondenten dat prioriteit zou willen geven aan die betreffende actie.

Uit de tabel kunnen we aflezen dat 39% van de Nederlanders prioriteit wil geven aan activiteiten die er toe leiden dat Europa 'dichter bij de burgers' zou komen te staan. Te denken valt dan bijvoorbeeld aan het informeren van burgers over de Europese Unie, haar beleid en haar instellingen. Dit is relatief hoog ten opzicht van het Europees gemiddelde van 19%. Het gevoel dat Europa niet dicht genoeg bij de burger zou staan, is een veelgehoorde klacht geweest tijdens de periode rondom het Nederlandse Referendum over de Europese Grondwet. Verder zouden Nederlanders vaker dan gemiddeld in de Europese Unie prioriteit willen geven aan milieubescherming, het waarborgen van de rechten van het individu en het respect voor de democratische grondbeginselen in Europa. De 'gemiddelde Europese burger' vindt veel vaker dan de Nederlander dat de bestrijding van werkloosheid prioriteit zou moeten krijgen. Ook vindt de 'gemiddelde Europeaan' vaker dat de bestrijding van armoede en sociale uitsluiting en illegale immigratie prioriteit zou moeten krijgen.

27 / Welke drie acties behoeven prioriteit in de Europese Unie?

Actie	Prioriteit aan geven Nederland %	Prioriteit aan geven EU25 %
Dichter bij de Europese burgers staan, bijvoorbeeld door ze meer te informeren over de Europese Unie, haar beleid en haar instellingen	39	19
Bestrijden van armoede en sociale uitsluiting	38	44
Handhaven van de vrede en de veiligheid in Europa	34	31
Bestrijden van de georganiseerde misdaad en de drugshandel	30	25
Milieubescherming	26	19
Waarborgen van de rechten van het individu en van het respect voor de democratische grondbeginselen in Europa	26	14
Bestrijden van werkloosheid	23	47
De strijd tegen het terrorisme	23	19
Reorganiseren van instellingen van de Europese Unie en de wijze waarop zij functioneren	13	5
Bestrijden van illegale immigratie	8	15
Met succes de gemeenschappelijke munt, de Euro, invoeren	7	10
De kwaliteit van voedselproducten waarborgen	7	8
Opkomen voor de politieke en diplomatieke betekenis van de Europese Unie in de wereld	7	5
Consumenten beschermen en de kwaliteit van producten waarborgen	6	8
Nieuwe lidstaten toelaten	4	4

5 Verdere uitbreiding van de Europese Unie

5.1 Steun voor uitbreiding van de Europese Unie

60% Van de Nederlanders vindt dat de Europese Unie alleen moet worden uitgebreid *met enkele van de landen* die willen toetreden. 15% Wil *alle landen* toelaten die willen toetreden en 23% vindt dat de EU *niet moet worden uitgebreid* met welk land dan ook.

De meeste Nederlandse steun bestaat voor de eventuele toetreding van Noorwegen (91%) en Zwitserland (89%), het draagvlak is het geringst voor de eventuele toetreding van Turkije (39%) en Albanië (34%). In de volgende paragraaf zal meer in detail worden ingegaan op de toetreding van Turkije.

5.2 De toetreding van Turkije

Hoewel een meerderheid van de Nederlanders vindt dat Turkije gedeeltelijk bij Europa hoort vanwege de geografische ligging (61%), vinden veel minder mensen dat het land bij Europa hoort vanwege haar geschiedenis (32%). Eveneens een meerderheid denkt dat de immigratie naar meer ontwikkelde landen in Europa met de Turkse toetreding tot de EU zal toenemen.

Bijna iedereen in Nederland (96%) vindt dat Turkije, om over 10 jaar toegelaten te worden, de mensenrechten systematisch moet respecteren en negen op de tien Nederlanders vinden dat Turkije dan ook haar economie aanmerkelijk zal moeten hebben verbeterd (86%). De helft van de Nederlanders vindt dat de verschillen tussen Turkije en de lidstaten van de EU (nog) te groot zijn om toetreding toe te laten (49%).

Stelling	Mee eens Nederland %	Mee eens EU 25 %
Om over tien jaar lid te worden van de Europese Unie, moet Turkije de mensenrechten op systematische wijze respecteren	96	84
Om over tien jaar lid te worden van de Europese Unie, moet Turkije de toestand van haar economie aanmerkelijk verbeteren	86	76
Turkije hoort gedeeltelijk bij Europa vanwege de geografische ligging	61	55
Met de toetreding van Turkije bestaat de kans dat immigratie naar meer ontwikkelde landen in de Europese Unie wordt aangemoedigd	59	63
De culturele verschillen tussen Turkije en de lidstaten van de Europese Unie zijn te significant om toetreding toe te laten	49	54
Turkije's toetreding tot de Europese Unie zal het wederzijdse begrip voor Europese en Islamitische waarden ten goede komen	47	41
De toetreding van Turkije tot de Europese Unie zal de veiligheid in deze regio versterken	40	38
Turkije hoort gedeeltelijk bij Europa vanwege de geschiedenis van het land	32	42
Turkije's toetreding zal de verjonging van een vergrijzend Europa ten goede komen.	27	29

6 De Europese Grondwet

6.1 Uitslag van het Nederlandse Referendum

Zoals in de introductie werd vermeld, was de periode waarin de interviews voor deze Eurobarometer zijn gehouden een bijzondere in Nederland als het gaat om Europa. Ten tijde van de interviews werd het Nederlandse Referendum over de Europese Grondwet gehouden. Op 1 juni stemde in Nederland 61,6 % van de kiezers ‘Nee, tegen een Europese Grondwet’. De opkomst was 63,3%. Dit is een hogere opkomst dan ooit is gehaald in Europese verkiezingen.

Kort nadat de uitslag van het Referendum bekend was, sprak premier Balkenende namens het kabinet zijn teleurstelling uit over de verwerping. Hij is van mening dat het signaal dat door de kiezers is gegeven recht moet worden gedaan en dat de Europese Grondwet in de voorgestelde vorm van de baan is. Het Referendum was raadplegend, maar de Tweede Kamer heeft aangegeven de uitslag van het Referendum te volgen. De Nederlandse regering heeft het wetsvoorstel waarmee de Europese Grondwet wordt geratificeerd ingetrokken.

Als een grote verrassing zal de uitslag van het Referendum niet gekomen zijn. De politieke peilingen van onder andere TNS NIPO lieten al weken van tevoren zien dat een meerderheid tegen de komst van een Europese Grondwet was:

29 / Gaat u voor of tegen de Europese Grondwet stemmen? (degenen die 100% zeker gaan stemmen, zonder de ‘weet niet’ categorie)⁵

	Uitslag	April 2005	19 Mei 2005	27 Mei 2005	30 Mei 2005	31 Mei 2005
	%	%	%	%	%	%
Voor	38	41	33	41	42	38
Tegen	62	59	67	59	58	62

Bron: TNS NIPO, 2005

6.2 Kennis van de Europese Grondwet

Dezelfde TNS NIPO peilingen lieten ook zien dat steeds meer Nederlanders in de aanloop naar het Referendum op de hoogte raakten van de eventuele komst van een Europese Grondwet. In november 2003 was 44% van de Nederlanders op de hoogte, vlak voor het Referendum bedroeg dit aandeel 98%.

⁵ De peilingen zijn door TNS NIPO uitgevoerd in opdracht van RTL Nieuws. De respondenten zijn via hun pc ondervraagd.

30 / Heeft u iets gehoord of gelezen over de Europese Grondwet?⁶

	November	Maart	April	19 Mei	27 Mei	30 Mei	31 Mei
	2003	2005	2005	2005	2005	2005	2005
	%	%	%	%	%	%	%
Ja	44	50	63	90	98	98	98
Nee	56	50	37	10	2	2	2

Bron: TNS NIPO, 2005

Bovenstaande strookt met de antwoorden op de Eurobarometer vraag ‘Heeft u persoonlijk gehoord van de Europese Grondwet?’. Ook hier antwoordt bijna iedereen (97%) hier wel eens van gehoord te hebben. Echter, 62% zei erg weinig over de inhoud te weten.

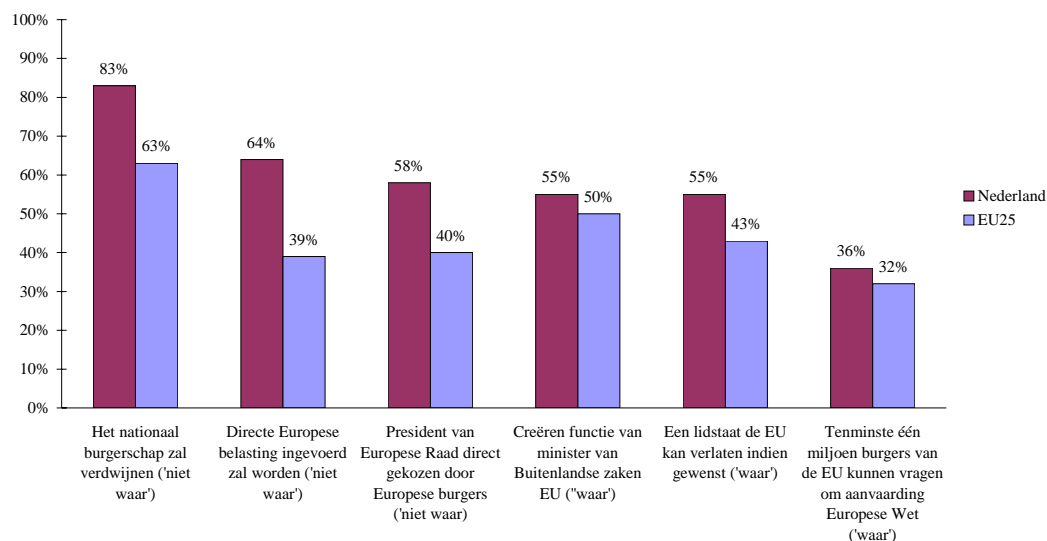
Aan het publiek is een aantal vragen voorgelegd om de kennis te toetsen. Onderstaande figuur laat zien hoeveel respondenten de voorgelegde vragen over de inhoud van de Europese Grondwet juist beantwoord hebben.

De overgrote meerderheid van de Nederlanders (83%) denkt terecht dat niet in de Europese Grondwet is opgenomen dat het nationaal burgerschap zal verdwijnen. Ook weet de meerderheid (64%) dat niet in de Europese Grondwet is opgenomen dat er een directe Europese belasting ingevoerd zal worden en dat niet in de Grondwet is opgenomen dat de president van de Europese Raad direct wordt gekozen door Europese burgers (58%). Verder denkt de meerderheid van de Nederlanders terecht dat in de Europese Grondwet is opgenomen dat de functie van minister van Buitenlandse zaken van de Europese Unie gecreëerd zal worden (55%) en dat een lidstaat de Europese Unie kan verlaten indien gewenst (55%). Het minst bekend zijn de Nederlanders met het feit dat in de Europese Grondwet is opgenomen dat tenminste één miljoen burgers van de Europese Unie kunnen vragen om de aanvaarding van een Europese wet. Slechts 36% weet dat in de Grondwet is opgenomen dat dit kan.

⁶ *Ibid.*

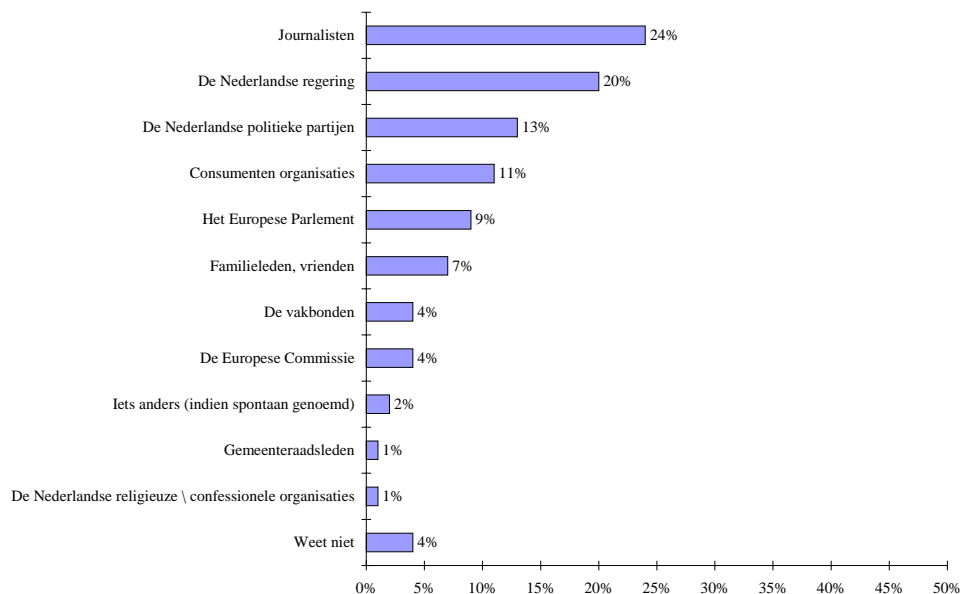
In figuur 31 is te zien dat Nederlanders al met al goed scoren ten opzichte van het Europees gemiddelde wat betreft kennis van de Europese Grondwet.

31 | Percentage mensen dat **correct** heeft geantwoord: is het waar of niet waar dat de volgende zaak in de Europese Grondwet is opgenomen:

Om informatie te verkrijgen over de Europese Grondwet hebben Nederlanders het meeste vertrouwen in journalisten (24%) en de Nederlandse regering (20%). Slechts 4% heeft hier het meeste vertrouwen in de Europese Commissie.

32 | In wie heeft u het meeste vertrouwen om u te informeren over de Europese Grondwet?

6.3 Steun voor de Europese Grondwet – redenen voor en tegen

49% Van de Nederlanders is in principe *voor* de Europese Grondwet, 43% is *tegen* en 8% weet het niet (de vraag is aan iedereen gesteld, ongeacht het feit of men wel of niet zou gaan stemmen of wel of niet is gaan stemmen). Uit onderzoeksgegevens van TNS NIPO rond de datum van Referendum blijkt dat een aanzienlijk deel van de mensen die *voor* was, toch *tegen* heeft gestemd. Van degenen die in de week voor het Referendum positief stonden tegenover de komst van een Europese Grondwet⁷, heeft een kwart *tegen* gestemd. Van degenen die het niet wisten, heeft driekwart *tegen* gestemd, terwijl van de tegenstanders bijna iedereen (95%) ook daadwerkelijk *tegen* heeft gestemd. Als we deze percentages (als hypothese) gaan toepassen op de aantallen voor en tegenstanders die uit het Eurobarometer onderzoek komen, zou 41% *voor* hebben gestemd en 59% *tegen*⁸.

Het aantal Nederlanders dat *voor* de Europese Grondwet is (49%), is ongeveer even groot als het Europees gemiddelde (48%). Het aantal 'weet niet' antwoorden is echter in

⁷ Exacte vraagtekst: wat vindt u ervan dat er een Europese Grondwet komt, die voor alle burgers van Europa gaat gelden. Vindt u dit positief of negatief?

⁸ Ervan uitgaande dat iedereen zou gaan stemmen: van de 49% die voor de Europese Grondwet is, zou dan 25% tegen stemmen (dit is 12%). Van de 43% die tegen de Europese Grondwet is, zou 5% voor gaan stemmen (dit is 2%). Van de 8% die het niet weet, zou 75% tegen gaan stemmen (dit is 6%) en 25% voor gaan stemmen (dit is 2%). De optelsom leert ons dat het aantal voor stemmers $49\% - 12\% + 2\% + 2\% = 41\%$ zou zijn en het aantal tegen stemmers $43\% + 12\% + 6\% - 2\% = 59\%$.

Nederland kleiner (8%) dan het Europees gemiddelde van 24%. Eenzelfde patroon zien we in Frankrijk (46% voor, 44% tegen en 10% weet niet). Dat is op zich niet vreemd, in beide landen is het een 'hot issue' geweest.

De mensen die *voor* de Europese Grondwet zijn, noemen als voornaamste redenen dat deze de democratie in Europa versterkt (27%), essentieel is om Europese groei na te streven (26%) en essentieel is voor het soepel functioneren van de Europese instellingen (23%). Andere belangrijke redenen zijn dat een Europese Grondwet het gevoel versterkt van een Europese identiteit (20%) en dat het een eerste stap naar / symbool van een politieke eenwording van Europa is (20%), een eerste stap naar / symbool van een sociaal Europa is (16%) en dat het de Europese Unie sterker maakt dan de Verenigde Staten (15%).

De Nederlanders die *tegen* een Europese Grondwet zijn noemen als voornaamste redenen het verlies van soevereiniteit (28%), het gebrek aan informatie (26%) en dat de Grondwet te technocratisch en juridisch is met te veel regelgeving (20%). Als andere belangrijke reden wordt de complexiteit genoemd (18%).

Van alle ondervraagden is 74% het min of meer eens met de stelling dat het ratificeren van de Grondwet de EU sterker in de wereld zal maken (31% helemaal eens en 43% eerder mee eens dan mee oneens), met de stelling 'Als alle lidstaten het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa aannemen, dan zal dat de werking van de Europese Unie meer *democratisch* maken', is 65% van de Nederlanders het eens (helemaal mee eens 24%; eerder mee eens dan oneens (41%). Ongeveer hetzelfde percentage (63%) is het eens met de stelling dat het aannemen van het verdrag door alle lidstaten de EU meer *efficiënt* zou maken (21% helemaal mee eens en 42% eerder mee eens dan oneens). Zes op tien Nederlanders (62%) verwachten dat de EU economisch meer concurrerend zal worden (19% helemaal mee eens en 43% eerder mee eens dan oneens). De helft (51%) denkt dat het aannemen van het verdrag de EU meer *transparant* zal maken (12% helemaal mee eens; 39% eerder mee eens dan oneens). En vier op tien (41%) denken dat de EU na ratificatie van het verdrag meer sociaal zal worden (7% helemaal mee eens en 34% eerder mee eens dan oneens). Ondanks alle positieve kwalificaties heeft er in Nederland een overduidelijk 'nee' geklonken tegen de Europese Grondwet. Direct na het Referendum is in opdracht van de Europese Commissie onderzoek gedaan naar onder andere de redenen waarom men voor of tegen de Europese Grondwet had gestemd (Flash EB172 "The European Constitution" Post-Referendum Netherlands). Uit dit onderzoek kwam naar voren dat de belangrijkste reden om tegen te stemmen het gebrek aan informatie was (32% van de tegenstemmers noemde deze reden), gevolgd door de angst voor verlies van nationale soevereiniteit (19%). Ook werd door 14% van de tegenstemmers als reden genoemd dat de 'tegenstem' gericht was tegen de Nederlandse regering of bepaalde politieke partijen.

7 Samenvatting

7.1 Nederlandse context

Het overgrote deel (95%) van de Nederlanders is tevreden met het leven dat zij leiden en beoordeelt de eigen financiële situatie als ‘goed’ (86%). Nederlanders zijn over bovenstaande zaken vaker tevreden dan gemiddeld in de Europese Unie. Verder beoordelen Nederlanders het sociale zekerheidsstelsel (62%) en de economie in eigen land (53%) vaker als ‘goed’ dan de gemiddelde Europeaan.

Als we kijken naar de verwachtingen voor de komende vijf jaar, verwacht minstens 60% van de Nederlanders dat het met de economie in eigen land, de Europese economie, de werkgelegenheid en de milieuontwikkeling beter zal gaan. Een uitzondering vormt de verwachting voor het sociale zekerheidsstelsel in eigen land. In Nederland verwachten meer mensen dan gemiddeld in Europa dat het op dit gebied slechter zal gaan (62% versus 41%). Dit kan echter gezien worden in het licht van de huidige tevredenheid van Nederlanders met het Nederlandse sociale zekerheidsstelsel. In bovenstaande alinea zagen we dat die bovengemiddeld was. Ook zullen de komende veranderingen op het gebied van de sociale zekerheid van invloed zijn op deze verwachting (bijvoorbeeld de afschaffing van de huidige WAO en de invoering van de nieuwe zorgverzekering).

Nederlanders hebben meer vertrouwen dan de gemiddelde Europeaan in hun nationale instellingen. Zowel in Nederland als in Europa geldt dat het vertrouwen in het nationale rechtssysteem het hoogst is, gevolgd door het nationale parlement, de nationale regering en de nationale politieke partijen.

7.2 De Europese Unie: informatie, kennis en vertrouwen

Voor het volgen van het nieuws gebruiken Nederlanders de televisie als voornaamste informatiebron. 80% Kijkt elke dag naar het nieuws, gevolgd door de krant (60%) en de radio (59%). Nederlanders lezen vaker dan gemiddeld in Europa elke dag de krant.

De helft van de Nederlanders (51%) vindt dat de hoeveelheid berichtgeving over de Europese Unie op TV te weinig is. Zij vinden vaker (50%) dat de schrijvende pers de EU objectief weergeeft, dan dat zij dit vinden van TV (41%) of radio (38%).

Als het gaat om de Europese Unie is het Europees Parlement de meest bekende instelling onder Nederlanders (95%), gevolgd door de Europese Centrale Bank (89%), de Europese Commissie (84%), de Raad van de Europese Unie (74%) en het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen (69%). Nederlanders kennen vooral vaker dan gemiddeld in Europa de Europese Centrale Bank. Dit heeft wellicht te maken met het feit dat de vorige president van de Europese Centrale Bank de Nederlander Wim Duisenberg was. Als het gaat om het belang van de rol die de verschillende instellingen spelen is de volgorde

hetzelfde. De meeste mensen (> 80%) denken dat het Europees Parlement, de Europese Centrale Bank en de Europese Commissie een belangrijke rol spelen bij de gang van zaken in de Europese Unie. Aan de Raad van de Europese Unie en het Hof van Justitie van de Europese gemeenschappen wordt de minst belangrijke rol toebedacht.

Het vertrouwen in het Europees Parlement en de Europese Commissie is gedaald ten opzichte van de vorige meting. Tijdens de vorige meting (herfst 2004) had nog 63% van de Nederlanders vertrouwen in het Europees Parlement en 57% in de Europese Commissie. In de lente van 2005 waren deze percentages afgenomen tot respectievelijk 51% en 49%. Was het vertrouwen van de Nederlanders in vergelijking met het Europees gemiddelde bovengemiddeld, nu ligt het op hetzelfde niveau als het vertrouwen van de gemiddelde Europeaan. Nederlanders hebben echter wel een meer dan gemiddeld vertrouwen in de Europese Centrale Bank (69% versus 64%) en het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen (64% versus 52%).

Nederlanders vinden vaker dan gemiddeld in de EU (71% versus 51%) dat de politieke doelstellingen van de EU geen stijging van haar budget rechtvaardigen. Dit is verklaarbaar in het licht van de discussie die hier in Nederland gevoerd worden over de grootste netto betaler. 22% Van de Nederlanders vindt *wel* dat de EU over meer middelen zou moeten beschikken, tegenover 32% van de Europeanen. Ongeveer eenderde (35%) van alle Nederlanders denkt ten onrechte dat de EU het meeste geld uitgeeft aan bestuurs- en personeelskosten en aan gebouwen. In werkelijkheid wordt hieraan maar 5% van het totale EU budget besteed. Iets meer dan een kwart van de Nederlanders heeft het wel goed. Zij denken terecht dat de EU het meeste geld uitgeeft aan landbouw.

7.3 Betekenis van de Europese Unie in Nederland

Driekwart van de Nederlanders (77%) vindt het een goede zaak dat Nederland lid is van de Europese Unie. Dit is ruim hoger dan het Europees gemiddelde (54%). Ook vindt tweederde van de Nederlanders (67%) dat Nederland alles welbeschouwd baat heeft bij het lidmaatschap van de Europese Unie. Ook dit is ruim hoger dan het Europees gemiddelde (55%).

Nederlanders zijn, als het gaat om de opbouw van de Europese Unie vooral bang voor de verplaatsing van banen naar andere lidstaten met lagere productiekosten (76%) en voor meer problemen met boeren en veehouders in eigen land (71%). Deze angsten worden in ongeveer gelijke mate gedeeld door de gemiddelde Europeaan. Men is in Nederland banger dan gemiddeld in de EU voor het verlies van invloed van de kleinere lidstaten (61% versus 43%). Maar men is daarentegen minder bang voor een toename van de handel in drugs en van de internationale georganiseerde misdaad (44% versus 60%).

Het imago van de EU is zowel in Nederland als gemiddeld in de EU per saldo *positief*. Meer Nederlanders hebben een positief beeld van de EU (38%), dan een negatief beeld (20%). Het imago is echter *minder* positief dan gemiddeld in de Europese Unie, waar bij 47% de EU een positief beeld oproept. Ook is het zo dat het percentage respondenten dat

een positief beeld heeft van de EU is ten opzichte van de vorige Eurobarometer (herfst 2004) is gedaald bij de zowel de gemiddelde Europeaan als de Nederlander. Echter het vertrouwen in de EU is in Nederland *sneller* gedaald dan gemiddeld in de EU. (In de herfst van 2004 had in Nederland 45% een positief beeld tegenover 50% gemiddeld in de Europese Unie).

De persoonlijke betekenis van de EU ligt voor Nederlanders vooral in de 'vrijheid om overal in de EU te kunnen reizen, studeren en werken' (61%), gevolgd door 'vrede' (48%), 'de euro' en een 'sterke invloed in de wereld' (beide 45%). Voor de gemiddelde Europeaan geldt bovenstaande volgorde ook, maar aan dit rijtje kan dan bovendien nog 'culturele diversiteit' worden toegevoegd (wordt door alle EU inwoners net zo vaak genoemd als 'een sterke invloed in de wereld').

De helft van de Nederlanders (51%) denkt dat de Europese Unie over vijf jaar een belangrijkere rol zal spelen in zijn leven, terwijl slechts 37% dit ook daadwerkelijk wil. Met andere woorden de invloed van de EU hoeft voor een meerderheid van de Nederlanders niet verder te worden uitgebreid.

Meer dan de helft van de Nederlanders (>50%) vindt dat de EU een positieve rol speelt bij de bestrijding van terrorisme, milieubescherming, defensie en buitenlands beleid en de bestrijding van criminaliteit. Negatief vindt men de rol van de EU bij het stijgen van de prijzen en inflatie (50%).

7.4 Rol van de Europese Unie in de wereld

Driekwart van de Nederlandse bevolking denkt dat het Europa in de komende vijf jaar niet zal lukken de belangrijkste economische macht in de wereld te worden. Driekwart denkt echter wel dat de economische omstandigheden in Europa over vijf jaar beter zullen zijn dan nu. De belangrijkste maatregelen die genomen moeten worden om de prestaties van Europese economie te verbeteren zijn volgens de Nederlanders vooral het verbeteren van onderwijs en beroepstrainingen (73%) en het investeren in onderzoek en innovatie (62%).

80% Van de Nederlanders vindt de kwaliteit van leven in Europa beter dan die in de Verenigde Staten. Meer dan de helft vindt dat Nederland achter loopt op de Verenigde Staten als het gaat om wetenschappelijk onderzoek (56%) en medisch onderzoek (54%). Aan de andere kant vindt meer dan 80% van de Nederlanders dat Europa voorop loopt ten opzichte van de VS als het gaat om milieubescherming en bestrijding van sociale ongelijkheid en vindt meer dan 60% dat Europa voor loopt op de Verenigde Staten op het gebied van gezondheidszorg, bestrijden van discriminatie, en bestrijding van werkloosheid. Verder dicht meer dan de helft van de Nederlanders Europa een positievere rol toe dan de Verenigde Staten op het gebied van de bestrijding van terrorisme (70%), vrede in de wereld (69%) en de bescherming van het milieu. De gemiddelde Europeaan is het hier mee eens.

Opvallende is dat Nederlanders *vaker* dan gemiddeld in Europa voor één Europese Monetaire Unie, met één munteenheid zijn (71% versus 59%)
Nederlanders vinden *vaker* dan de gemiddelde Europeaan dat de Europese Unie prioriteit moet geven aan acties die er toe leiden dat Europa dicht bij de burgers komt te staan (39%). Dit is relatief hoog ten opzichte van het Europese gemiddelde van 19%. Het gevoel dat Europa niet dicht genoeg bij de burger zou staan is een veelgehoorde klacht geweest tijdens de periode rondom het Nederlandse Referendum over de Europese Grondwet. Verder zouden Nederlanders, vaker dan gemiddeld in de EU, prioriteit willen geven aan milieubescherming en het waarborgen van de rechten van het individu en het respect voor democratische grondbeginselen in Europa. Nederlanders vinden *minder vaak* dan gemiddeld in Europa dat de bestijding van werkloosheid prioriteit zou moeten krijgen (23% versus 47%).

7.5 Verdere uitbreiding van de Europese Unie.

De meeste Nederlandse steun bestaat voor een eventuele toetreding van Noorwegen (91%) en Zwitserland. Het draagvlak is het geringst voor de eventuele toetreding van Turkije (39%) en Albanië (34%). De helft van de Nederlanders (49%) vindt dat de verschillen tussen Turkije en de lidstaten van de EU (nog) te groot zijn om toetreding toe te laten. Bijna alle Nederlanders (96%) vinden dat Turkije om over 10 jaar toegelaten te worden, de mensenrechten systematisch moet respecteren en 86% vindt dat Turkije dan ook haar economie aanmerkelijk zal moeten hebben verbeterd.

7.6 De Europese Grondwet

Het Nederlandse Referendum over de Europese Grondwet werd gehouden tijdens de veldwerkperiode van deze Eurobarometer. De Europese Grondwet is in deze periode frequent en uitgebreid belicht in de media. We zien in de resultaten dan ook dat Nederlanders een grotere kennis hebben van dit onderwerp dan gemiddeld in Europa.

Bijna alle Nederlanders (97%) hebben wel eens gehoord over de Europese Grondwet. Nederlanders weten wel vaker dan gemiddeld in Europa correct te antwoorden op een aantal inhoudelijke vragen over de Europese Grondwet. Toch zegt 62% weinig over de inhoud te weten. 49% van alle Nederlanders is in principe voor de Europese Grondwet en 43% is tegen, zo blijkt uit de Eurobarometer cijfers (8% weet het niet). De uitslag van het Referendum was 61,6% 'Nee, *tegen* een Europese Grondwet' en 38,4% 'Ja, *voor* een Europese Grondwet'. Onderzoek van TNS NIPO laat zien dat een kwart van de mensen die in de week voor het Referendum in principe positief tegenover een Europese Grondwet stond, toch tegen heeft gestemd. Uit het onderzoek Flash EB172 "The European Constitution, Post-Referendum Netherlands" kwam naar voren dat de belangrijkste reden om tegen te stemmen het gebrek aan informatie was, gevolgd door de angst voor het verlies van nationale soevereiniteit.

7.7 Conclusies

Positief

Nederlanders zijn *meer* dan de gemiddelde Europeaan tevreden met hun situatie (eigen leven, financiële situatie, sociale zekerheidsstelsel en economie in eigen land). Ondanks het feit dat er in de pers vaak gesproken wordt over een ‘vertrouwenscrisis’ hebben de Nederlanders, *meer* dan gemiddeld in Europa, vertrouwen in hun nationale instellingen (parlement, regering, politieke partijen, rechtssysteem). Nederlanders vinden de kwaliteit van leven in de Europese Unie vaak *beter* dan die in ander landen, bijvoorbeeld de Verenigde Staten. Ook vinden Nederlanders *meer* dan de gemiddelde Europeaan de economie in Europa *beter* dan die in de Verenigde Staten. Bovendien vindt een *meerderheid* van de Nederlanders dat Europa een *positieve* invloed heeft als het gaat om bestrijding van terrorisme, milieubescherming, defensie en buitenlandse aangelegenheden en bestrijding van criminaliteit. Nederlanders zijn *vaker* dan gemiddeld *voor* één Europese Monetaire Unie, met één munteenheid, de Euro. Daarnaast vinden Nederlanders *meer* dan gemiddeld in Europa dat het Nederlandse lidmaatschap van de Europese Unie een *goede zaak* is. En zij vinden *meer* dan gemiddeld dat Nederland baat heeft bij het Nederlandse lidmaatschap van de EU.

Negatief

Ten opzichte van de vorige Eurobarometer (herfst 2004) is het *vertrouwen* in het Europees Parlement en de Europese Commissie *gedaald*. Tijdens de vorige Eurobarometer was dit vertrouwen nog *hoger* dan het Europese gemiddelde, nu ligt het op hetzelfde niveau.

Hoewel het *imago* van de EU is in Nederland per saldo nog *positief* is, is het *minder positief* dan gemiddeld in Europa. Ook daalt het vertrouwen in de Europese Unie sneller dan gemiddeld. Een meerderheid van de Nederlanders wil niet dat de EU over vijf jaar een belangrijkere rol gaat spelen in zijn leven. Toch denkt de helft dat dit wel gaat gebeuren. Nederlanders zijn *vaker* dan gemiddeld in Europa tegen het stijgen van het budget van de Europese Unie. Het blijkt overigens dat de meeste Nederlanders *niet* weten waar het grootste deel van Europese geld aan wordt uitgegeven. Slechts een kwart weet dat dit aan landbouw wordt uitgegeven, terwijl eenderde deel *onterecht* denkt dat het meeste geld naar bestuurs- en personeelskosten en gebouwen gaat. Een meerderheid van de Nederlanders vindt dat het beleid van de Europese Unie een stijging van prijzen in de hand werkt. Nederlanders vinden *vaker* dan gemiddeld dat de Europese Unie prioriteit moet geven aan acties die er toe leiden dat Europa dichterbij de burger moet komen te staan. Als het gaat om de uitbreiding van de Europese Unie is men vooral bang voor het verdwijnen van banen naar andere lidstaten, problemen voor Nederlandse boeren, het verlies van invloed van kleinere lidstaten en dat ons land steeds meer zal moeten gaan betalen. Nederlanders hebben in juni 2005 in meerderheid *tegen* een ontwerp voor de Europese Grondwet gestemd. De voornaamste redenen die hiervoor werden aangegeven

waren het gebrek aan informatie over de Grondwet en de angst voor het verlies van nationale soevereiniteit.

Tot slot

Nederlanders zijn in vergelijking met de gemiddelde Europeaan warme voorstanders van de Europese Unie. Over een behoorlijk aantal zaken is men best tevreden. De Europese Unie levert Nederland voordeel op. En ondanks het feit dat men vindt dat Europa prijsstijgingen in de hand werkt, is men toch in meerderheid voor één Europese Monetaire Unie. Toch is er sprake van gevoelens van angst voor een toenemende invloed van de EU, die door velen als ongewenst wordt gezien. Ook roept de uitbreiding van de Europese Unie nogal wat onzekerheid en angsten op, zoals angst voor het verlies van invloed en angst dat Nederland meer moet gaan betalen. Tenslotte bestaat er bij een meerderheid een onjuist beeld over wat de Europese Unie met haar geld doet. Eenderde denkt ten onrechte dat dit aan 'bureaucratie' wordt uitgegeven. Tenslotte heeft men vaak het gevoel dat Europa niet dicht genoeg bij de burgers staat. Dit is een veelgehoorde klacht geweest tijdens de periode van het Nederlandse Referendum over de Europese Grondwet.

Het vertrouwen in het Europees Parlement en de Europese Commissie is nog steeds per saldo positief. Het is echter dalende. Men moet rekening houden met het feit dat – als het vertrouwen in Europese instellingen nog verder afkalft - dit positieve imago onder druk kan komen te staan.

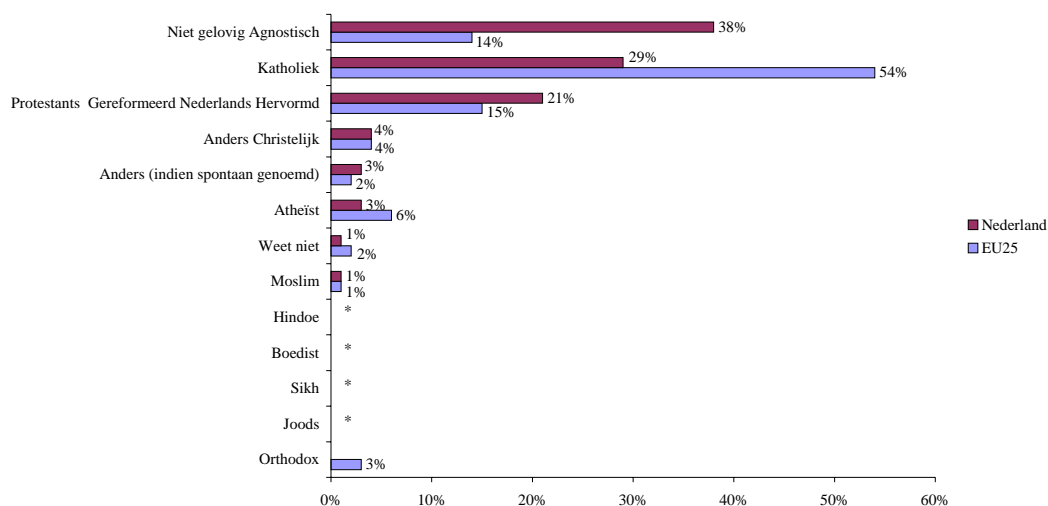
Bijlagen

Bijlage 1 Profiel van de Nederlander

Religie en kerkbezoek

De meeste Nederlanders beschouwen zichzelf als niet gelovig of agnostisch (38%), 29% van de Nederlanders beschouwt zichzelf als katholiek en 21% rekent zichzelf tot een protestants genootschap.

33 / Religie in Nederland

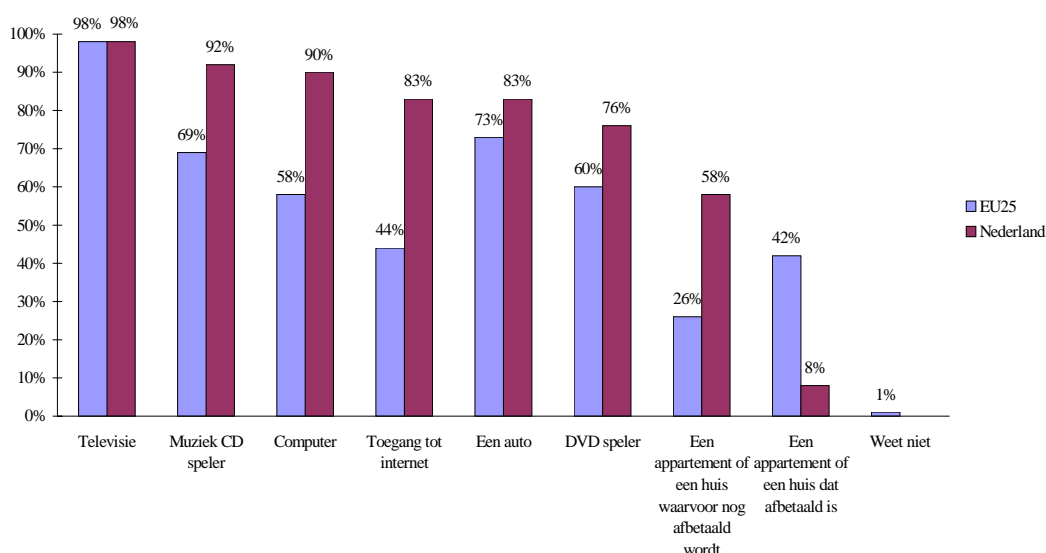

Van alle Nederlanders gaat 42% (los van huwelijken of begrafenissen) nooit naar een religieuze dienst, 13% gaat ongeveer eens per jaar, 8% gaat eens per 2 tot 3 maanden, 7% gaat één keer per maand en 14% gaat minstens één keer per week naar een religieuze dienst.

Bezittingen in het huishouden

Bijna elk huishouden in Nederland (> 90%) bezit een TV, een CD speler en een computer. Meer dan 80% van alle huishoudens heeft een auto tot zijn beschikking en ook meer dan 80% heeft toegang tot internet. Driekwart heeft een DVD speler. 58% Van de Nederlanders heeft een huis waarvoor nog afbetaald wordt en 8% heeft een huis dat al afbetaald is. In vergelijking met andere Europese landen heeft Nederland vooral een hoog computerbezit, een hoge internet penetratie en een hoog percentage mensen dat een appartement of huis heeft waarvoor nog afbetaald wordt.

34 / Welke van de volgende bezittingen zijn er in uw huishouden

Reizen en talen

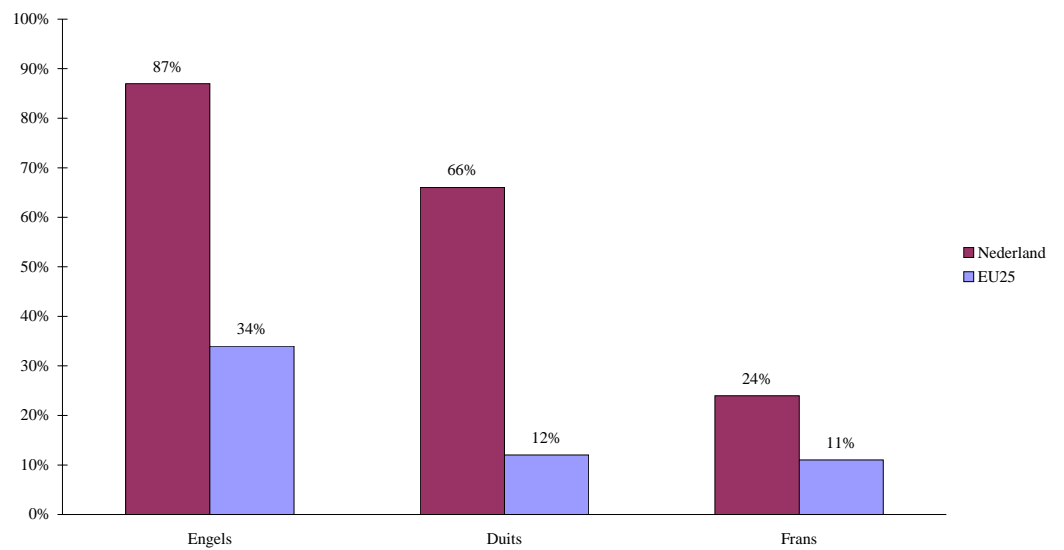
Driekwart van de Nederlanders gaat elk jaar minstens twee weken met vakantie (77%). Drie op de tien Nederlanders gaan zelfs elk jaar minstens vier weken met vakantie (29%).

De vreemde taal die Nederlanders het vaakst spreken⁹ is Engels (87%), gevolgd door Duits (66%) en een kwart spreekt Frans (24%). Een op de tien Nederlanders spreekt geen

⁹ dit betekent goed genoeg spreken om deel te nemen aan een gesprek

enkele buitenlandse taal. Nederlanders spreken in vergelijking met ander EU landen veel vaker een buitenlandse taal.

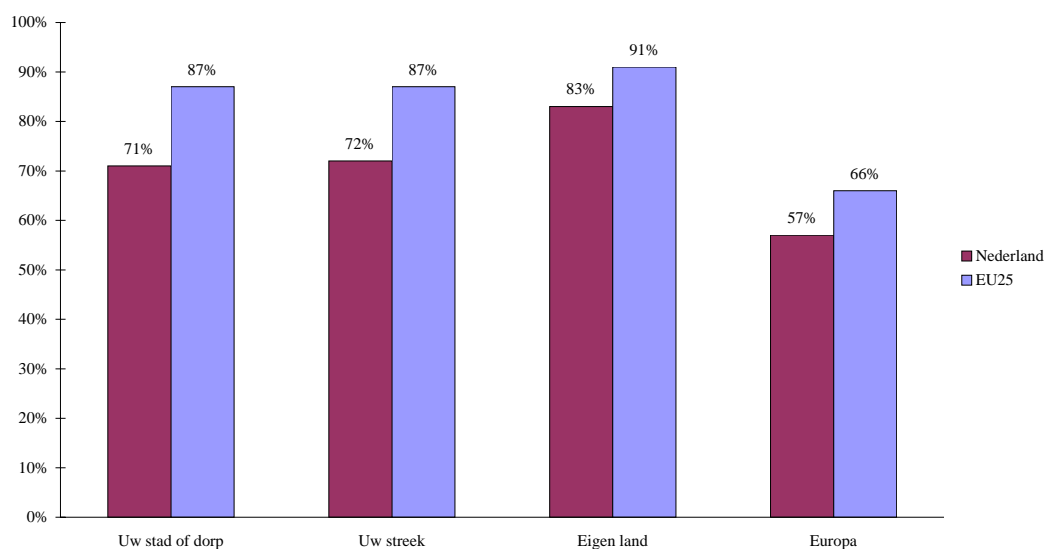
35 / Welke talen, afgezien van uw moedertaal, spreekt u goed genoeg om deel te nemen aan een gesprek?

Identiteit

Zeven op tien Nederlanders (71%) voelen zich gehecht aan de eigen stad of het eigen dorp. Eveneens zeven op tien (72%) voelen zich gehecht aan de eigen streek en acht op de tien voelen zich gehecht aan Nederland. 57% Van de Nederlanders voelt zich gehecht aan Europa. In vergelijking met het Europese gemiddelde voelen Nederlanders zich minder gehecht aan hun omgeving.

36 / In welke mate bent u gehecht aan

Over het algemeen is de gehechtheid aan de omgeving onder jongeren (15-25 jarigen) minder dan voor alle Nederlanders gemiddeld. Slechts 58% van deze groep voelt zich gehecht aan het eigen dorp of de eigen stad, 60% voelt zich gehecht aan de streek, 70% aan Nederland en 50% aan Europa.

Bijlage 2 Technische specificaties

EUROBAROMETER SPECIAL
« STANDARD » + N°233 + N°234 + N°235
« Standard » + « Europeans and the enlargement »
+ « The Treaty of the European Constitution » + « The Lisbon Agenda »
TECHNICAL SPECIFICATIONS

Between the 9th of May and the 14th of June 2005, TNS Opinion & Social, a consortium created between Taylor Nelson Sofres and EOS Gallup Europe, carried out wave 63.4 of the EUROBAROMETER, on request of the EUROPEAN COMMISSION, Directorate-General Press and Communication, Opinion Polls.

The EUROBAROMETER SPECIAL « STANDARD » + N°233 + N°234 + N°235 are part of wave 63.4 and cover the population of the respective nationalities of the European Union Member States, resident in each of the Member States and aged 15 years and over. The EUROBAROMETER 63.4 has also been conducted in the four candidate countries (Bulgaria, Croatia, Romania and Turkey) and in the north part of Cyprus. In these countries, the survey covers the national population of citizens of the respective nationalities and the population of citizens of all the European Union Member States that are residents in those countries and have a sufficient command of one of the respective national language(s) to answer the questionnaire. The basic sample design applied in all states is a multi-stage, random (probability) one. In each country, a number of sampling points was drawn with probability proportional to population size (for a total coverage of the country) and to population density.

In order to do so, the sampling points were drawn systematically from each of the "administrative regional units", after stratification by individual unit and type of area. They thus represent the whole territory of the countries surveyed according to the EUROSTAT NUTS II (or equivalent) and according to the distribution of the resident population of the respective nationalities in terms of metropolitan, urban and rural areas. In each of the selected sampling points, a starting address was drawn, at random. Further addresses (every Nth address) were selected by standard "random route" procedures, from the initial address. In each household, the respondent was drawn, at random (following the "closest birthday rule"). All interviews were conducted face-to-face in people's homes and in the appropriate national language. As far as the data capture is concerned, CAPI (*Computer Assisted Personal Interview*) was used in those countries where this technique was available.

ABREVIATIONS	COUNTRIES	INSTITUTES	N° INTERVIEWS	FIELDWORK DATES	POPULATION 15+
BE	Belgium	TNS Dimarso	1.000	10/05/2005 13/06/2005	8.598.982
CZ	Czech Rep.	TNS Aisa	1.083	18/05/2005 07/06/2005	8.571.710
DK	Denmark	TNS Gallup DK	1.051	20/05/2005 14/06/2005	4.380.063
DE	Germany	TNS Infratest	1.520	14/05/2005 06/06/2005	64.174.295
EE	Estonia	Emor	1.001	12/05/2005 07/06/2005	887.094
EL	Greece	TNS ICAP	1.000	16/05/2005 06/06/2005	8.674.230
ES	Spain	TNS Demoscopia	1.024	12/05/2005 07/06/2005	35.882.820
FR	France	TNS Sofres	1.012	14/05/2005 08/06/2005	44.010.619
IE	Ireland	TNS MRBI	1.006	09/05/2005 10/06/2005	3.089.775
IT	Italy	TNS Abacus	1.004	13/05/2005 11/06/2005	49.208.000
CY	Rep. of Cyprus	Synovate	505	10/05/2005 07/06/2005	552.213
LV	Latvia	TNS Latvia	1.015	13/05/2005 08/06/2005	1.394.351
LT	Lithuania	TNS Gallup Lithuania	1.003	12/05/2005 06/06/2005	2.803.661
LU	Luxembourg	TNS ILReS	504	10/05/2005 04/06/2005	367.199
HU	Hungary	TNS Hungary	1.014	16/05/2005 02/06/2005	8.503.379
MT	Malta	MISCO	500	12/05/2005 06/06/2005	322.917
NL	Netherlands	TNS NIPO	1.006	12/05/2005 07/06/2005	13.242.328
AT	Austria	Österreichisches Gallup-Institute	1.000	12/05/2005 07/06/2005	6.679.444
PL	Poland	TNS OBOP	1.000	14/05/2005 07/06/2005	31.610.437
PT	Portugal	TNS EUROTESTE	1.005	12/05/2005 05/06/2005	8.080.915
SI	Slovenia	RM PLUS	1.045	13/05/2005 10/06/2005	1.663.869
SK	Slovakia	TNS AISA SK	1.108	18/05/2005 05/06/2005	4.316.438
FI	Finland	TNS Gallup Oy	1.024	12/05/2005 12/06/2005	4.279.286
SE	Sweden	TNS GALLUP	1.024	12/05/2005 02/06/2005	7.376.680
UK	United Kingdom	TNS UK	1.347	11/05/2005 12/06/2005	47.685.578
BG	Bulgaria	TNS BBSS	1.018	17/05/2005 31/05/2005	6.695.512
HR	Croatia	Puls	1.000	10/05/2005 03/06/2005	3.682.826
RO	Romania	TNS CSOP	1.004	23/05/2005 03/06/2005	18.145.036
TR	Turkey	TNS PIAR	1.005	12/05/2005 05/06/2005	47.583.830
NC	North part of Cyprus	KADEM	500	13/05/2005 31/05/2005	157.101
TOTAL			29.328	09/05/2005 14/06/2005	442.620.588

For each country a comparison between the sample and the universe was carried out. The Universe description was derived from Eurostat population data or from national statistics offices. For all countries surveyed, a national weighting procedure, using marginal and intercellular weighting, was carried out based on this Universe description. In all countries, gender, age, region and size of locality were introduced in the iteration procedure. For international weighting (i.e. EU averages), TNS Opinion & Social applies the official population figures as provided by EUROSTAT or national statistic offices. The total population figures for input in this post-weighting procedure are listed above.

Readers are reminded that survey results are estimations, the accuracy of which, everything being equal, rests upon the sample size and upon the observed percentage. With samples of about 1,000 interviews, the real percentages vary within the following confidence limits:

Observed percentages	10% or 90%	20% or 80%	30% or 70%	40% or 60%	50%
Confidence limits	± 1.9 points	± 2.5 points	± 2.7 points	± 3.0 points	± 3.1 points

Bijlage 3 Vragenlijst

A	uw studienummer (101-105)
	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
	EB63.3 A
B	landcode (106-107)
	<input type="text"/> <input type="text"/>
	EB63.3 B
C	ons studienummer (108-110)
	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
	EB63.3 C
D	nummer van het interview (111-116)
	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/>
	EB63.3 D

Item 26 alleen in Bulgarije

Item 27 alleen in Roemenië

Item 28 alleen in Turkije

Item 29 alleen in Kroatië

Q1	Wat is uw nationaliteit? Noemt u maar het land, of de landen, waarvan u de nationaliteit bezit.
----	---

(INT.: MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK. NOTEER IN DE VOLGORDE ZOALS GENOEMD DOOR DE RESPONDENT)

	(117-148)
België	1,
Denemarken	2,
Duitsland	3,
Griekenland	4,
Spanje	5,
Frankrijk	6,
Ierland	7,
Italië	8,
Luxemburg	9,
Nederland	10,
Portugal	11,
Engeland (Groot-Brittannië, Noord-Ierland)	12,
Oostenrijk	13,
Zweden	14,
Finland	15,
Cyprus (Zuid)	16,
Tsjechië	17,
Estland	18,
Hongarije	19,
Letland	20,
Litouwen	21,
Malta	22,
Polen	23,
Slowakije	24,
Slovenië	25,
Geen van deze \ uitsluitend nationaliteit van ander(e) landen	31,
Weet niet	32,

EB63.3 Q1 TREND MODIFIED

INDIEN "EEN ANDER LAND" OF "WN" (CODE 31 OF 32) OP Q1 STOP INTERVIEW

QA1 Als u onder vrienden bent, wordt er dan vaak, af en toe, of nooit over politieke zaken gesproken?

(149)

Vaak	1
Af en toe	2
Nooit	3
Weet niet	4

EB62.0 Q2

QA2 Slaagt u er wel eens in om vrienden, familie en collega's te overtuigen van iets waaraan u veel belang hecht? Gebeurt dit ...?

(INT.: LEES VOOR)

(150)

Meestal	1
Af en toe	2
Zelden	3
Nooit	4
Weet niet	5

EB62.0 Q3

QA3 Bent u over het geheel genomen zeer tevreden, tamelijk tevreden, niet zo tevreden of helemaal niet tevreden met het leven dat u leidt? Zou u zeggen dat u:

(INT.: LEES VOOR)

(151)

zeer tevreden bent	1
tamelijk tevreden bent	2
niet zo tevreden bent	3
helemaal niet tevreden bent	4
Weet niet	5

EB62.0 Q4

QA4	Wat zijn uw verwachtingen voor de komende 12 maanden: zullen de komende 12 maanden beter, slechter of hetzelfde zijn als het gaat om ...
-----	--

	(INT.: LEES VOOR)	BETER	SLECHTER	HETZELFDE	Weet niet
--	-------------------	-------	----------	-----------	-----------

(152)	1	uw leven in het algemeen?	1	2	3	4
(153)	2	de economische situatie in Nederland?	1	2	3	4
(154)	3	de financiële situatie in uw eigen huishouden?	1	2	3	4
(155)	4	de werkgelegenheid in Nederland?	1	2	3	4
(156)	5	de situatie wat uw eigen werk betreft?	1	2	3	4

EB62.0 Q5

QA5	Als u uw huidige omstandigheden vergelijkt met die van vijf jaar geleden, zou u dan zeggen dat ze verbeterd zijn, ongeveer gelijk zijn gebleven of slechter zijn geworden?
-----	--

	(157)
Verbeterd	1
Ongeveer gelijk gebleven	2
Slechter geworden	3
Weet niet	4

EB62.0 Q6

QA6	Verwacht u dat uw persoonlijke omstandigheden in de loop van de komende vijf jaar zullen verbeteren, ongeveer gelijk zullen blijven of slechter zullen worden?
-----	--

	(158)
Zullen verbeteren	1
Zullen ongeveer gelijk blijven	2
Zullen slechter worden	3
Weet niet	4

EB62.0 Q7

QA7	Ik wil u nu een vraag stellen over het vertrouwen dat u heeft in bepaalde instellingen. Zegt u mij voor elk van de volgende instellingen of u er eerder wel vertrouwen of eerder geen vertrouwen in heeft.
-----	--

	(INT.: LEES VOOR)	eerder wel vertrouwen	eerder geen vertrouwen	Weet niet
--	-------------------	-----------------------	------------------------	-----------

(159)	1	Justitie, het Nederlandse rechtssysteem	1	2	3
(160)	2	Politieke partijen	1	2	3
(161)	3	De Nederlandse regering	1	2	3
(162)	4	Het Nederlands Parlement, de Tweede Kamer	1	2	3
(163)	5	De Europese Unie	1	2	3
(164)	6	De Verenigde Naties	1	2	3

EB62.0 Q10 TREND MODIFIED

Laten we doorgaan met enkele vragen over de Europese Unie.

QA8a In het algemeen gesproken: vindt u het een goede of een slechte zaak of noch het één noch het ander dat Nederland lid is van de Europese Unie?

(INT.: LEES VOOR.)

(165)

Goede zaak	1
Slechte zaak	2
Noch goed, noch slecht	3
Weet niet	4

EB62.0 Q11a

QA9a Heeft Nederland, alles welbeschouwd, naar uw idee wel of geen voordeel bij zijn lidmaatschap van de Europese Unie?

(166)

Wel voordeel	1
Geen voordeel	2
Weet niet	3

EB62.0 Q12a

QA10 Welk beeld roept de Europese Unie in het algemeen bij u op: een zeer positief beeld, een tamelijk positief beeld, een neutraal beeld, een tamelijk negatief beeld, of een zeer negatief beeld?

(169)

Zeer positief	1
Tamelijk positief	2
Neutraal	3
Tamelijk negatief	4
Zeer negatief	5
Weet niet	6

EB62.0 Q13

QA11 Bent u persoonlijk voor of tegen de ontwikkeling naar een Europese politieke unie?

(170)

Voor	1
Tegen	2
Weet niet	3

EB62.0 Q14

QA12	Wat betekent de Europese Unie voor u persoonlijk?
------	---

INT.: TOON SCHERM; LEES VOOR; MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK; ROTEER VAN BOVEN NAAR BENEDEN
--

	(171-186)
Vrede	1,
Economische welvaart	2,
Democratie	3,
Sociale zekerheid	4,
de vrijheid om overal in de Europese Unie te kunnen reizen, studeren en werken	5,
Culturele diversiteit	6,
Een sterkere invloed in de wereld	7,
De Euro	8,
Werkeloosheid	9,
Bureaucratie	10,
Weggegooid geld	11,
Het verlies van onze culturele identiteit	12,
Meer criminaliteit	13,
Niet genoeg controles aan de grenzen van landen buiten de Europese Unie	14,
iets anders (INT.: INDIEN SPONTAAN GENOEMD)	15,
Weet niet	16,

EB62.0 Q16

QA13	Geeft de Europese Unie u persoonlijk het gevoel van ...?
------	--

(INT.: TOON SCHERM; LEES VOOR; MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK.)

	(187-194)
enthousiasme	1,
hoop	2,
vertrouwen	3,
onverschilligheid	4,
angst	5,
wantrouwen	6,
het te willen afkeuren	7,
Weet niet	8,

EB62.0 Q17

QA14a	Wilt u mij voor elke uitspraak zeggen of u het eerder eens of oneens bent?
-------	--

	(INT.: LEES VOOR)	Eerder eens	Eerder oneens	Weet niet
(195)	1 Ik voel me veiliger omdat Nederland lid is van de Europese Unie.	1	2	3
(196)	2 Naar mijn gevoel zijn wij economisch stabiel omdat Nederland lid is van de Europese Unie.	1	2	3
(197)	3 Naar mijn gevoel zijn wij politiek stabiel omdat Nederland lid is van de Europese Unie.	1	2	3
(198)	4 Mijn stemt telt mee in de Europese Unie.	1	2	3
(199)	5 Ik begrijp hoe de Europese Unie in elkaar zit.	1	2	3
(200)	6 Met de belangen van Nederland wordt goed rekening gehouden in de Europese Unie	1	2	3
(201)	7 Nederland zal in de toekomst meer invloed krijgen in de Europese Unie.	1	2	3
(202)	8 De grootste landen hebben de meeste macht in de Europese Unie.	1	2	3

EB62.0 Q18a TREND MODIFIED

QA15a	Zal de Europese Unie, over vijf jaar, volgens u een belangrijkere, een minder belangrijke of dezelfde rol spelen in uw dagelijks leven?
-------	---

QA15b	En zou u graag willen dat de Europese Unie, over vijf jaar, een belangrijkere, een minder belangrijke of zelfde rol zal spelen in uw dagelijks leven?
-------	---

	(211)	(212)
(INT.: LEES VOOR)	QA15a	QA15b
	Verwachtingen	Zou willen
BELANGRIJKE	1	1
MINDER BELANGRIJKE	2	2
DEZELFDE	3	3
Weet niet	4	4

EB62.0 Q20a&b

QA16	Sommige mensen kunnen bang zijn voor bepaalde zaken als het gaat om de opbouw van Europa, de Europese Unie. Ik lees u een aantal zaken voor waarvoor sommige mensen zeggen bang te zijn. Wilt u mij voor elk daarvan zeggen of u daar tegenwoordig persoonlijk bang voor bent of niet
------	---

	(INT.: LEES VOOR)	tegenwoordig bang voor	tegenwoordig niet bang voor	Weet niet
--	-------------------	------------------------	-----------------------------	-----------

(213)	1	Verlies van invloed voor de kleinere lidstaten.	1	2	3
	2	Een toename van de handel in drugs en van de internationale georganiseerde misdaad.	1	2	3
(214)					
	3	Dat onze taal steeds minder gebruikt zal worden.	1	2	3
(215)					
	4	Dat ons land meer en meer zal moeten betalen aan de Europese Unie.	1	2	3
(216)					
(217)	5	Het verlies van sociale voorzieningen.	1	2	3
	6	Het verlies van onze nationale identiteit en onze nationale cultuur.	1	2	3
(218)					
(219)	7	Een economische crisis.	1	2	3
	8	De verplaatsing van banen naar andere lidstaten met lagere productiekosten.	1	2	3
(220)					
(221)	9	Meer problemen voor Nederlandse boeren en veehouders.	1	2	3

EB62.0 Q21

QA17	Hoe vaak...
------	-------------

(TOON SCHERM)

	(LEES VOOR)	Elke dag	Verscheidene keren per week	Een of twee keer per week	Minder vaak	Nooit	Weet niet
--	-------------	----------	-----------------------------	---------------------------	-------------	-------	-----------

(223)	1	Kijkt u naar het nieuws op televisie	1	2	3	4	5	6
(224)	2	Leest u het nieuws in de krant	1	2	3	4	5	6
(225)	3	Luistert u naar het nieuws op de radio	1	2	3	4	5	6

EB55.1 Q11

QA18	Gebruikmakend van de schaal op dit scherm, welk cijfer geeft dan het beste weer hoeveel u weet over de Europese Unie, haar beleid en haar instellingen?
------	---

(INT.: TOON SCHERM SCHAAL.)

(226-227)

WEET ER					WEET ER ALLES				
HELEMAAL NIETS					VAN				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Weet niet

11

EB62.0 Q22

QA19	Welke van de volgende bronnen gebruikt u als u informatie zoekt over de Europese Unie, haar beleid en haar instellingen?
------	--

(INT.: TOON SCHERM; LEES VOOR; MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK; DOORVRAGEN: 'EN WAAR NOG MEER?')

(228-239)

op vergaderingen, bijeenkomsten	1,
gesprekken met familie, vrienden, collega's	2,
in dagbladen	3,
in andere kranten, weekbladen of tijdschriften	4,
televisie	5,
radio	6,
het Internet	7,
in boeken, brochures, informatiefolders	8,
andere bronnen (INT.: INDIEN SPONTAAN GENOEMD)	9,
zoekt nooit dit soort informatie, niet geïnteresseerd (INT.: INDIEN SPONTAAN GENOEMD)	10,
telefoon	11,
Weet niet	12,

EB62.0 Q23 TREND MODIFIED

QA20a	Wat vindt u in het algemeen gesproken van de berichtgeving door de Nederlandse media over de Europese Unie? Is dat teveel, precies goed of te weinig?
-------	---

(EÉN ANTWOORD PER LIJN)

	(LEES VOOR)	Teveel	Precies goed	Te weinig	Weet niet
--	-------------	--------	--------------	-----------	-----------

(240)

1	Televisie	1	2	3	4
---	-----------	---	---	---	---

(241)

2	Radio	1	2	3	4
---	-------	---	---	---	---

(242)

3	De schrijvende pers	1	2	3	4
---	---------------------	---	---	---	---

EB62.0 Q25 TREND MODIFIED

--

QA20b	En bent u van mening dat de Nederlandse media de Europese Unie te positief, objectief of te negatief voorstellen?
-------	---

(EÉN ANTWOORD PER LIJN)

	(LEES VOOR)	Te positief	Objectief	Te negatief	Weet niet
--	-------------	-------------	-----------	-------------	-----------

(243)	1	Televisie	1	2	3	4
(244)	2	Radio	1	2	3	4
(245)	3	De schrijvende pers	1	2	3	4

EB62.0 Q26 TREND MODIFIED

QA21	Heeft u wel eens iets gehoord over.....?
------	--

	(INT.: LEES VOOR)	JA	NEE	Weet niet
--	-------------------	----	-----	-----------

(246)	1	Het Europees Parlement	1	2	3
(247)	2	De Europese Commissie	1	2	3
(248)	3	De Raad van de Europese Unie (Raad van Ministers)	1	2	3
(249)	4	Het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen	1	2	3
(250)	5	De Europese Centrale Bank	1	2	3

EB62.0 Q27 TREND MODIFIED

QA22	En kunt u voor elk van de volgende Europese instanties aangeven of u denkt dat deze wel of niet een belangrijke rol speelt bij de gang van zaken in de Europese Unie?
------	---

	(INT.: LEES VOOR)	WEL BELANGR IJK	NIET BELANGR IJK	Weet niet
--	-------------------	-----------------	------------------	-----------

(251)	1	Het Europees Parlement	1	2	3
(252)	2	De Europese Commissie	1	2	3
(253)	3	De Raad van de Europese Unie (Raad van Ministers)	1	2	3
(254)	4	Het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen	1	2	3
(255)	5	De Europese Centrale Bank	1	2	3

EB62.0 Q28 TREND MODIFIED

QA23	En kunt u mij voor de volgende instanties zeggen of u er eerder wel vertrouwen of eerder geen vertrouwen in heeft?
------	--

	(INT.: LEES VOOR)	EERDER WEL VERTROU WEN	EERDER GEEN VERTROU WEN	Weet niet
--	-------------------	---------------------------------	----------------------------------	-----------

(256)	1	Het Europees Parlement	1	2	3
(257)	2	De Europese Commissie	1	2	3
(258)	3	De Raad van de Europese Unie (Raad van Ministers)	1	2	3
(259)	4	Het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen	1	2	3
(260)	5	De Europese Centrale Bank	1	2	3

EB62.0 Q29 TREND MODIFIED

QA24	Kunt u mij voor elk van de volgende uitspraken over de Europese Unie zeggen of deze juist of onjuist is?
------	--

	(INT.: LEES VOOR)	JUIST	ONJUIST	Weet niet
--	-------------------	-------	---------	-----------

(261)	1	De Europese Unie bestaat momenteel uit 15 lidstaten.	1	2	3
(262)	2	De Leden van het Europese Parlement worden rechtstreeks gekozen door de inwoners van de Europese Unie.	1	2	3
(263)	3	De Europese Unie heeft zijn eigen volkslied.	1	2	3
(264)	4	De laatste verkiezingen voor het Europese Parlement hebben plaatsgevonden in juni 2002.	1	2	3

EB62.0 Q30 TREND MODIFIED

ASK Q25 A AND B ONLY IN LU, QA25C AND Q25d only in UK

QA26 Wat zijn volgens u momenteel de twee belangrijkste zaken die in Nederland spelen?

(INT.: TOON SCHERM; LEES VOOR; MAXIMAAL 2 ANTWOORDEN)

(269-284)

criminaliteit	1,
openbaar vervoer	2,
economische situatie	3,
inflatie	4,
belastingen	5,
werkeloosheid	6,
terrorisme	7,
defensie/buitenlandse politiek	8,
huisvesting	9,
immigratie	10,
gezondheidszorg	11,
onderwijs	12,
pensioenen	13,
milieubescherming	14,
overig (INT.: INDIEN SPONTAAN GENOEMD)	15,
Weet niet	16,

EB62.0 Q33

QA27 Kunt u mij voor elk van de volgende problemen in Nederland zeggen of u vindt dat de Europese Unie daarin een positieve rol speelt, een negatieve rol of een neutrale rol?

	(INT.: LEES VOOR)	POSITIEVE ROL	NEGATIEVE ROL	NEUTRALE ROL	Weet niet
--	-------------------	---------------	---------------	--------------	-----------

(285)	1	Bestrijding van criminaliteit	1	2	3	4
(286)	2	Openbaar vervoer	1	2	3	4
(287)	3	economische situatie	1	2	3	4
(288)	4	stijgende prijzen/inflatie	1	2	3	4
(289)	5	Belasting	1	2	3	4
(290)	6	bestrijding van de werkloosheid	1	2	3	4
(291)	7	bestrijding van het terrorisme	1	2	3	4
(292)	8	Defensie en buitenlandse aangelegenheden	1	2	3	4
(293)	9	Huisvesting	1	2	3	4
(294)	10	Immigratie	1	2	3	4
(295)	11	Gezondheidszorg	1	2	3	4
(296)	12	Onderwijs	1	2	3	4
(297)	13	Pensioenen	1	2	3	4
(298)	14	Milieubescherming	1	2	3	4

EB62.0 Q34 TREND MODIFIED

QA28	Hoe denkt u over elk van de volgende voorstellen. Wilt u mij voor elk voorstel zeggen of u er vóór of tegen bent.
------	---

	(INT.: LEES VOOR-ROTAREN.)	VOOR	TEGEN	Weet niet
(299)	1 Een Europese Monetaire Unie met één munteenheid, de euro	1	2	3
(300)	2 Een gemeenschappelijke buitenlandse politiek van de Europese lidstaten tegenover andere landen.	1	2	3
(301)	3 Een gemeenschappelijk defensie- en veiligheidspolitiek van de Europese lidstaten.	1	2	3
(302)	4 Verdergaande uitbreiding van de Europese Unie teneinde andere landen in de toekomst deel te laten nemen.	1	2	3
(303)	5 Een grondwet voor de Europese Unie	1	2	3
(304)	6 Het feit dat de ene groep landen sneller aan het bouwen is aan Europa dan dat andere landen doen	1	2	3
(305)	7 Kinderen op school les geven over de werking van de Europese instellingen	1	2	3

EB62.0 Q36 TREND MODIFIED

QA29	Ik ga nu een aantal acties oplezen die de Europese Unie zou kunnen ondernemen. Kunt u mij van de volgende acties aangeven welke drie volgens u prioriteit hebben?
------	---

(INT.: TOON SCHERM ; LEES VOOR; MAXIMAAL 3 ANTWOORDEN)

	(306-323)
Nieuwe lidstaten toelaten	1,
Dichter bij de Europese burgers staan, bijvoorbeeld door ze meer te informeren over de Europese Unie haar beleid en haar instellingen	2,
Met succes de gemeenschappelijke Europese munt, de Euro, invoeren	3,
Bestrijden van armoede en sociale uitsluiting	4,
Milieubescherming	5,
De kwaliteit van voedselproducten waarborgen	6,
Consumenten beschermen en de kwaliteit van producten waarborgen	7,
Bestrijden van de werkloosheid	8,
Reorganiseren van de instellingen van de Europese Unie en de wijze waarop zij functioneren	9,
Bestrijden van de georganiseerde misdaad en de drugshandel	10,
Opkomen voor de politieke en diplomatieke betekenis van de Europese Unie in de wereld	11,
Handhaven van de vrede en de veiligheid in Europa	12,
Waarborgen van de rechten van het individu en van het respect voor de democratische grondbeginselen in Europa	13,
De strijd tegen terrorisme	14,
Bestrijden van illegale immigratie	15,
Anders (INDIEN SPONTAAN GENOEMD)	16,
Geen van deze (INDIEN SPONTAAN GENOEMD)	17,
Weet niet	18,

EB62.0 Q37

--

QA30	Met welke van de volgende twee uitspraken bent u het het meest eens?
------	--

(ENQ: LEES OP - ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK)
--

(324)

De Europese Unie moet over meer financiële middelen beschikken gezien haar politieke doelstellingen.	1
De politieke doelstellingen van de Europese Unie rechtvaardigen geen stijging van haar budget	2
Weet niet	3

EB63.4 NEW

QA31	Aan welk van de volgende zaken die u daar ziet staan geeft de Europese Unie volgens u het grootste deel van haar budget uit?
------	--

(INT.: TOON SCHERM; LEES VOOR; SLECHTS ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK.)
--

(325)

werkloosheid en sociale zaken	1
landbouw	2
wetenschappelijk onderzoek	3
regionale hulp	4
buitenlandse politiek en hulp aan landen buiten de Europese Unie	5
bestuurs- en personeelskosten, gebouwen	6
andere zaken (INDIEN SPONTAAN GENOEMD)	7
Weet niet	8

EB62.0 Q38

QA32	De Europese Unie heeft al een gemeenschappelijk veiligheidsbeleid, een buitenlands beleid en een Europees veiligheid en defensiebeleid. Er is nu een discussie gaande in hoeverre deze uitgebreid moeten worden. Bent U het met de volgende stellingen eens of oneens?
------	--

	(INT.: LEES VOOR-ROTAREN.)	MEER MEE EENS	MEER MEE ONEENS	Weet niet
--	----------------------------	---------------------	-----------------------	-----------

	1	De Europese Unie zou een snelle militaire interventiemacht moeten hebben, die snel uitgezonden zou kunnen worden naar onrustige gebieden in tijden van een internationale crisis	1	2	3
(326)					
	2	Bij een internationale crisis moeten de lidstaten van de Europese Unie een gemeenschappelijke positie innemen.	1	2	3
(327)					
	3	De Europese Unie zou zijn eigen minister van Buitenlandse zaken moeten hebben, die als vertegenwoordiger optreedt om de gemeenschappelijke positie van de Europese Unie uit te dragen.	1	2	3
(328)					
	4	De Europese Unie zou zijn eigen zetel moeten hebben in de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties.	1	2	3
(329)					
	5	Het buitenlandbeleid van de Europese Unie zou onafhankelijk van het buitenlandse beleid van de Verenigde Staten gevoerd moeten worden.	1	2	3
(330)					
	6	De Europese Unie zou moeten werken aan een garantie van de mensenrechten over de hele wereld, ook als dit ingaat tegen bepaalde wensen van sommige landen.	1	2	3
(331)					
	7	De Europese Unie zou een gemeenschappelijk immigratiebeleid moeten voeren voor mensen van buiten de Europese Unie.	1	2	3
(332)					
(333)	8	De Europese Unie zou een gemeenschappelijke asielprocedure moeten hebben voor asielzoekers.	1	2	3

EB62.0 Q39 TREND MODIFIED

QA33a	En probeert de Verenigde Staten volgens u een positieve, een negatieve rol of een neutrale rol te spelen bij ...?
-------	---

	(INT.: LEES VOOR)	POSITIEF	NEGATIE F	NOCH POSITIEF NOCH NEGATIE F	Weet niet
--	-------------------	----------	--------------	--	-----------

(334)	1	de vrede in de wereld	1	2	3	4
(335)	2	de bestrijding van het terrorisme	1	2	3	4
(336)	3	de groei van de wereldeconomie	1	2	3	4
(337)	4	de bestrijding van de armoede in de wereld	1	2	3	4
(338)	5	de bescherming van het milieu	1	2	3	4

EB62.0 Q41

QA33b	En probeert de Europese Unie volgens u een positieve rol, een negatieve rol of een neutrale rol te spelen bij ...?
-------	--

	(INT.: LEES VOOR)	POSITIEF	NEGATIE F	NOCH POSITIEF NOCH NEGATIE F	Weet niet
--	-------------------	----------	--------------	--	-----------

(339)	1	de vrede in de wereld	1	2	3	4
(340)	2	de bestrijding van het terrorisme	1	2	3	4
(341)	3	de groei van de wereldeconomie	1	2	3	4
(342)	4	de bestrijding van de armoede in de wereld	1	2	3	4
(343)	5	de bescherming van het milieu	1	2	3	4

EB62.0 Q42

QA33c	Over het algemeen, in vergelijking met vijf jaar geleden, zou u dan zeggen dat de internationale rol van de Europese Unie.....?
-------	---

(ENQ: LEES OP - ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK)
--

	(344)
Belangrijker is geworden	1
Minder belangrijk is geworden	2
Niet veranderd is	3
Weet niet	4

EB63.4 NEW

QA34a	De wijze waarop de democratie in NEDERLAND functioneert, bent u daarover al met al zeer tevreden, tamelijk tevreden, niet zo tevreden of helemaal niet tevreden
-------	---

QA34b	En de wijze waarop de democratie in DE EUROPESE UNIE functioneert, bent u daarover al met al zeer tevreden, tamelijk tevreden, niet zo tevreden of helemaal niet tevreden?
-------	--

(INT. TOON SCHERM MET SCHAAL)

	(345)	(346)
(INT.: LEES VOOR)	QA34a	QA34b
	In Nederland	In de Europese Unie
ZEER TEVREDEN	1	1
TAMELIJK TEVREDEN	2	2
NIET ZO TEVREDEN	3	3
HELEMAAL NIET TEVREDEN	4	4
Weet niet	5	5

EB62.0 Q44a&b

QA35	Mensen kunnen zich in meer of mindere mate gehecht voelen aan hun stad of dorp, aan hun streek, aan hun land of aan Europa. In welke mate bent u gehecht aan
------	--

(INT. TOON SCHERM MET SCHAAL)

	(INT.: LEES VOOR)	STERK GEHECHT	NOGAL GEHECHT	NIET ERG GEHECHT	HELEMAAL NIET GEHECHT	Weet niet
--	-------------------	---------------	---------------	------------------	-----------------------	-----------

(347)	1	Uw stad of dorp	1	2	3	4	5
(348)	2	Uw streek	1	2	3	4	5
(349)	3	Nederland	1	2	3	4	5
(350)	4	Europa	1	2	3	4	5

EB62.0 Q47

QA36	Zou u voor ieder van de volgende zaken kunnen zeggen of het bij u een zeer positief, redelijk positief, redelijk negatief of zeer negatief beeld oproept?
------	---

(TOON SCHERM MET SCHAAL - LEES OP - ROTEREN)

		Ze er positief	Redelijk positief	Redelijk negatief	Ze er negatief	Weet nite
(351)	1 Onderneming	1	2	3	4	5
(352)	2 Monopolie	1	2	3	4	5
(353)	3 Concurrentievermogen	1	2	3	4	5
(354)	4 Sociale voorzieningen	1	2	3	4	5
(355)	5 Vrije handel	1	2	3	4	5
(356)	6 Protectionisme	1	2	3	4	5
(357)	7 Globalisering	1	2	3	4	5
(358)	8 Publieke dienstverlening	1	2	3	4	5
(359)	9 Vakbond	1	2	3	4	5
(360)	10 Hervormingen	1	2	3	4	5

EB63.4 NEW

Laten we nu met een ander onderwerp door gaan

QB1 Aan welke van de volgende drie voorstellen voor de nabije toekomst van de Europese Unie geeft u de voorkeur?

(TOON SCHERM - LEES OP - SLECHTS ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK)

(361)

De Europese Unie moet worden uitgebreid met alle landen die willen toetreden	1
De Europese Unie moet worden uitgebreid met alleen sommige van de landen die willen toetreden	2
De Europese Unie moet niet worden uitgebreid met welk land dan ook	3
Geen van deze (INDIEN SPONTAAN GENOEMD)	4
Weet niet	5

EB59.1 Q46

QB2 Voor elk van de volgende landen: bent u voor of tegen het lidmaatschap van de Europese Unie?

(ROTEER)

	(LEES VOOR)	Voor	Tegen	Weet niet
(362)	1 Zwitserland	1	2	3
(363)	2 Noorwegen	1	2	3
(364)	3 Bosnië en Herzegovina	1	2	3
(365)	4 Kroatië	1	2	3
(366)	5 De voormalige Joegoslavische republiek Macedonië (FYROM)	1	2	3
(367)	6 Servië en Montenegro	1	2	3
(368)	7 IJsland	1	2	3
(369)	8 Albanië	1	2	3
(370)	9 Bulgarije	1	2	3
(371)	10 Roemenië	1	2	3
(372)	11 Oekraïne	1	2	3
(373)	12 Turkije	1	2	3

EB58.1 Q41&Q42 TREND MODIFIED

QB3	Kunt u voor elk van de volgende uitspraken aangeven of u het er helemaal mee eens, een beetje mee eens, een beetje mee oneens of helemaal mee oneens bent?
-----	--

(TOON SCHERM)

		Helemaal mee eens	Eerder mee eens	Eerder mee oneens	Helemaal mee oneens	Weet niet
(374)	1 Turkije hoort gedeeltelijk bij Europa vanwege de geografische ligging	1	2	3	4	5
(375)	2 Turkije hoort gedeeltelijk bij Europa vanwege de geschiedenis van het land	1	2	3	4	5
(376)	3 De toetreding van Turkije tot de Europese Unie zal de veiligheid in deze regio versterken	1	2	3	4	5
(377)	4 Turkije's toetreding tot de Europese Unie zal het wederzijdse begrip voor Europese en Islamitische waarden ten goede komen	1	2	3	4	5
(378)	5 De culturele verschillen tussen Turkije en de lidstaten van de Europese Unie zijn te significant om toetreding toe te laten	1	2	3	4	5
(379)	6 Turkije's toetreding zal de verjonging van een vergrijzend Europa ten goede komen	1	2	3	4	5
(380)	7 Met de toetreding van Turkije bestaat de kans dat immigratie naar meer ontwikkelde landen in de Europese Unie wordt bevorderd	1	2	3	4	5
(381)	8 Om over tien jaar lid te worden van de Europese Unie, moet Turkije de mensenrechten op systematische wijze respecteren	1	2	3	4	5
(382)	9 Om over tien jaar lid te worden van de Europese Unie, moet Turkije de toestand van haar economie aanmerkelijk verbeteren	1	2	3	4	5

EB63.4 NEW

En nu door naar een ander onderwerp

QC1 Heeft u persoonlijk gehoord van de Europese Grondwet?

(LEES VOOR - ÉÉN ANWOORD MOGELIJK)

(383)

Ja, en in algemene zin bent u bekend met de inhoud	1
Ja, maar u weet erg weinig over de inhoud	2
Nee	3

EB62.1 QA1 TREND SLIGHTLY MODIFIED

QC2 Voor zover u bekend bent met de Europese Grondwet, zou u zeggen dat u daar voor of tegen bent?

(INT: Lees voor, slechts een antwoord mogelijk)

(384)

Geheel voor	1
Enigszins voor	2
Enigszins tegen	3
Geheel tegen	4
Weet niet	5

EB62.1 QA2 TREND SLIGHTLY MODIFIED

Indien "voor" code 1 of 2 in QC2

QC3 Waarom bent u voor de Europese Grondwet?

(INT: niet voorlezen, noteer alle spontane antwoorden)

(385-398)

Essentieel om Europese groei na te streven	1,
Essentieel om de integratie van de nieuwe lidstaten van de Europese Unie mogelijk te maken	2,
Essentieel voor het soepel functioneren van de Europese Instellingen	3,
Eerste stap naar / symbool van een sociaal Europa	4,
Versterkt het gevoel van een Europese Identiteit	5,
Creëert een echte Europees Burgerschap	6,
Eerste stap naar / symbool van een politieke eenwording in Europa	7,
Maakt de Europese Unie sterker dan de Verenigde Staten	8,
Ik ben altijd al voorstander geweest van de groei van Europa	9,
Versterkt de democratie in Europa / raadpleegt burgers	10,
Steunt de nationale regering / bepaalde politieke partijen	11,
Ik kan niets negatiefs over de Grondwet zeggen / Er is niets mis met de Grondwet.	12,
Iets anders (INT.: INDIEN SPONTAAN GENOEMD)	13,
Weet niet	14,

EB62.1 QA3 TREND SLIGHTLY MODIFIED

Indien "tegen" code 3 of 4 in QC2

QC4 Waarom bent u tegen de Europese Grondwet?

(INT: niet voorlezen, noteer alle spontane antwoorden

(399-414)

De Grondwet gaat te ver / gaat uit van een te snelle ontwikkeling	1,
Verlies van nationale soevereiniteit	2,
De Grondwet gaat niet ver genoeg	3,
Indien men kijkt vanuit een economisch oogpunt staat de Grondwet te veel vrijheid toe	4,
Europa is niet sociaal genoeg	5,
Te technocratisch / juridisch / te veel regelgeving	6,
Gebrek aan informatie	7,
Te complex	8,
Wil niet dat Turkije toetreedt tot de Europese Unie / Is tegen verdere uitbreiding	9,
Niet democratisch genoeg	10,
Is gericht tegen de nationale regering / bepaalde politieke partijen	11,
Ik ben tegen Europa / Europese groei / Europese integratie	12,
Ik kan niets positiefs over de Grondwet zeggen / Ik kan niets goeds zeggen over de Grondwet.	13,
Geen verwijzing naar de christelijke oorsprong van Europa	14,
Iets anders (INT.: INDIEN SPONTAAN GENOEMD)	15,
Weet niet	16,

EB62.1 QA4 TREND MODIFIED

IEDEREEN

QC5 Wilt u mij voor elke uitspraak zeggen of deze volgens u waar of niet waar is? In de Europese Grondwet is opgenomen dat

	(LEES VOOR)	Waar	Niet waar	Weet niet
--	-------------	------	-----------	-----------

(415)	1	De functie van minister van Buitenlandse zaken van de Europese Unie gecreëerd zal worden	1	2	3
(416)	2	Tenminste één miljoen burgers van de Europese Unie kunnen vragen om de aanvaarding van een Europese Wet	1	2	3
(417)	3	De President van de Europese Raad direct gekozen wordt door de Europese burgers	1	2	3
(418)	4	Een directe Europese belasting ingevoerd zal worden	1	2	3
(419)	5	Het nationaal burgerschap zal verdwijnen	1	2	3
(420)	6	Een lidstaat de Europese Unie kan verlaten indien gewenst	1	2	3

EB62.1 QA5 TREND SLIGHTLY MODIFIED

QC6	In wie heeft u het meeste vertrouwen als het gaat om u te informeren over de Europese Grondwet?
-----	---

(TOON SCHERM - LEES VOOR - SLECHTS ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK)

(421-422)

De Europese Commissie	1
Het Europese Parlement	2
De Nederlandse regering	3
De Nederlandse politieke partijen	4
Gemeenteraadsleden	5
De Nederlandse religieuze \ confessionele organisaties	6
Journalisten	7
De vakbonden	8
Consumenten organisaties	9
Familieleden, vrienden	10
Iets anders (indien SPONTAAN genoemd)	11
Weet niet	12

EB62.1 QA6 TREND SLIGHTLY MODIFIED

Alleen vragen in DK, FR, IE, PT, CZ, GB, NI, NL and PL (M)

QC7	In hoeverre is het waarschijnlijk dat u zou gaan stemmen in een referendum dat in Nederland georganiseerd wordt om de tekst van de Europese Grondwet goed te keuren? U kunt een cijfer geven van 1 tot 10, waarbij 1 betekent dat u helemaal zeker weet dat u NIET gaat stemmen, en 10 betekent dat u helemaal zeker weet dat u WEL gaat stemmen in dit referendum. Met de tussenliggende cijfers kunt u uw antwoord nuanceren.
-----	---

(TOON SCHERM - NOTEER HET ANTWOORD)

(423-424)

Ga zeker niet stemmen					Ga zeker wel stemmen				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Weet niet	11
-----------	----

EB62.1 QA8 TREND SLIGHTLY MODIFIED

IEDEREEN

QC8	Kunt u voor ieder van de volgende zaken zeggen of u het hier helemaal mee eens, een beetje mee eens, een beetje mee oneens of helemaal mee oneens bent? Als alle lidstaten het verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa aannemen, dan zal dat de werking van de Europese Unie.....maken
-----	--

(EÉN ANTWOORD PER REGEL)

	(LEES VOOR)	Helemaal mee eens	Eerder mee eens	Eerder mee oneens	Helemaal mee oneens	Weet niet
--	-------------	-------------------	-----------------	-------------------	---------------------	-----------

(425)	1	Meer democratisch	1	2	3	4	5
(426)	2	Meer efficiënt	1	2	3	4	5
(427)	3	Meer transparant	1	2	3	4	5

EB63.4 NEW

QC9	Kunt u voor ieder van de volgende zaken aangeven of u het hier helemaal mee eens bent, een beetje mee eens bent, een beetje mee oneens bent of helemaal mee oneens bent? Als alle lidstaten het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa aannemen, dan wordt de Europese Unie...
-----	---

(EÉN ANTWOORD PER REGEL)

	(LEES VOOR)	Helemaal mee eens	Eerder mee eens	Eerder mee oneens	Helemaal mee oneens	Weet niet
--	-------------	-------------------	-----------------	-------------------	---------------------	-----------

(428)	1	Sterker in de wereld	1	2	3	4	5
(429)	2	Economisch meer concurrerend	1	2	3	4	5
(430)	3	Meer sociaal denkend	1	2	3	4	5

EB63.4 NEW

En nu verder met een ander onderwerp

QD1 Hoe beoordeelt u de huidige stand van zaken op elk van de volgende gebieden?

(TOON SCHERM)

	(LEES VOOR)	Zeer goed	Tamelijk goed	Tamelijk slecht	Zeer slecht	Weet niet
--	-------------	-----------	---------------	-----------------	-------------	-----------

(431)	1	De Nederlandse economie	1	2	3	4	5
(432)	2	De Europese economie	1	2	3	4	5
(433)	3	De werkgelegenheid in Nederland	1	2	3	4	5
(434)	4	De milieuontwikkeling in Nederland	1	2	3	4	5
(435)	5	Het sociale zekerheidstelsel in Nederland	1	2	3	4	5
(436)	6	Uw kwaliteit van leven	1	2	3	4	5
(437)	7	Uw financiële situatie	1	2	3	4	5

EB62.1 QB1

QD2 Kunt u voor elke van de volgende gebieden aangeven of de stand van zaken in Nederland Veel beter, iets beter, iets minder goed of zeker minder goed is dan het gemiddelde van de landen van de Europese Unie?

(TOON SCHERM)

	(LEES VOOR)	Veel beter	Iets beter	Iets minder goed	Zeker minder goed	Hetzelfde (indien SPONTAAN genoemd)	Weet niet
--	-------------	------------	------------	------------------	-------------------	-------------------------------------	-----------

(438)	1	De Nederlandse economie	1	2	3	4	5	6
(439)	2	De werkgelegenheid in Nederland	1	2	3	4	5	6
(440)	3	De milieuontwikkeling in Nederland	1	2	3	4	5	6
(441)	4	Het sociale zekerheidstelsel in Nederland	1	2	3	4	5	6
(442)	5	Het onderwijssysteem in Nederland	1	2	3	4	5	6
(443)	6	De kwaliteit van leven in Nederland	1	2	3	4	5	6

EB62.1 QB2 TREND MODIFIED

QD3	Zullen volgens u de omstandigheden over vijf jaar op elk van de volgende gebieden veel beter, iets beter, iets minder goed, of zeker minder goed zijn dan nu?
-----	---

(TOON SCHERM)

	(LEES OP)	Veel beter	Iets beter	Iets mind er goed	Zeker minder goed	Hetzelfde	Weet niet
--	-----------	---------------	---------------	----------------------------	-------------------------	-----------	--------------

(444)	1	De Nederlandse economie	1	2	3	4	5	6
(445)	2	De Europese economie	1	2	3	4	5	6
(446)	3	Het werkgelegenheidsniveau in Nederland	1	2	3	4	5	6
(447)	4	De milieuontwikkeling in Nederland	1	2	3	4	5	6
(448)	5	Het sociale zekerheidstelsel in Nederland	1	2	3	4	5	6
(449)	6	Uw kwaliteit van leven	1	2	3	4	5	6

EB62.1 QB3

QD4	Zou u in het algemeen zeggen dat de kwaliteit van leven in Europa op het moment veel beter, iets beter, iets minder goed of zeker minder goed is dan in....
-----	---

(TOON SCHERM)

	(LEES OP)	Veel beter	Iets beter	Iets mind er goed	Zeker minder goed	Hetzelfde (Indien SPONTAAN genoemd)	Weet niet
--	-----------	---------------	---------------	----------------------------	-------------------------	--	--------------

(450)	1	De Verenigde Staten	1	2	3	4	5	6
(451)	2	Japan	1	2	3	4	5	6
(452)	3	China	1	2	3	4	5	6
(453)	4	India	1	2	3	4	5	6

EB62.1 QB4

QD5a	Zou u zeggen dat de Europese Economie het beter doet, slechter doet, of even goed doet als de economie in...
------	--

(TOON SCHERM)

	(LEES OP)	Beter doet	Slechter doet	Is even goed	Weet niet
--	-----------	------------	---------------	--------------	-----------

(454)	1	De Verenigde Staten	1	2	3	4
(455)	2	Japan	1	2	3	4
(456)	3	China	1	2	3	4
(457)	4	India	1	2	3	4

EB62.1 QB5

QD5b	Voor ieder van de volgende zaken, kunt u aangeven of de Europese Unie voorop loopt, achter loopt of gelijk loopt met de Verenigde Staten
------	--

(TOON SCHERM - ÉÉN ANTWOORD PER LIJN)

	(LEES OP)	Voor	Achter	Gelijk	Weet niet
--	-----------	------	--------	--------	-----------

(458)	1	Wetenschappelijk onderzoek	1	2	3	4
(459)	2	Medisch onderzoek	1	2	3	4
(460)	3	Milieubescherming	1	2	3	4
(461)	4	Technologische innovatie	1	2	3	4
(462)	5	Gezondheidszorg	1	2	3	4
(463)	6	Onderwijs	1	2	3	4
(464)	7	Bestrijden van sociale ongelijkheid	1	2	3	4
(465)	8	Bestrijden van werkloosheid	1	2	3	4
(466)	9	Bestrijden van discriminatie	1	2	3	4
(467)	10	De oprichting van bedrijven	1	2	3	4

EB63.4 NEW

QD6	Er zijn meerdere gevolgen verbonden aan de globalisering van de handel. Als u het woord "globalisering" hoort, waar denkt u dan als eerste aan?
-----	---

(LEES OP - SLECHTS ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK)

	(468)
Mogelijkheden voor Nederlandse bedrijven voor wat betreft nieuwe afzetmarkten	1
Buitenlandse investeringen in Nederland	2
Verplaatsing van sommige bedrijven naar Nederlandse bedrijven	3
Toegenomen concurrentie voor Nederlandse bedrijven	4
Iets anders (INDIEN SPONTAAN GENOEMD)	5
Weet niet	6

EB62.1 QB10

QD7	Welke van de twee volgende meningen komt het meest overeen met uw mening? In het algemeen, bedrijven die zich elders vestigen....
-----	---

(LEES OP - ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK)

(469)

Hebben geen andere keus als ze willen voorkomen dat ze moeten sluiten	1
Doen dat met als doel een hogere winst te behalen	2
Weet niet	3

EB63.4 NEW

QD8	Aan welke van de volgende voorstellen zou u prioriteit geven voor het verbeteren van de prestaties van de Europese economie?
-----	--

(LEES OP - MAXIMAAL 3 ANTWOORDEN MOGELIJK)

(470-477)

Vergroot het wettelijk toegestane aantal werkuren per week	1,
Verbeter onderwijs en beroepstrainingen	2,
Investeer in onderzoek en innovatie	3,
Vergemakkelijk de oprichting van bedrijven	4,
Gebruik energie efficiënter	5,
Investeer in de infrastructuur van het transport (snelwegen, spoorwegen, etc.)	6,
Iets anders (indien SPONTAAN genoemd)	7,
Weet niet	8,

EB62.1 QB11 TREND SLIGHTLY MODIFIED

QD9	Kan volgens u de Europese Unie de belangrijkste economische macht in de wereld worden in de komende vijf jaar?
-----	--

(LEES OP - SLECHTS ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK)

(478)

Ja, zeker	1
Ja, waarschijnlijk	2
Nee, waarschijnlijk niet	3
Nee, zeker niet	4
Weet niet	5

EB62.1 QB13

En nu door naar een ander onderwerp

QE1 In hoeverre voelt u zich, in het algemeen, aangetrokken tot innovatieve producten of diensten, met andere woorden nieuwe of verbeterde producten of diensten?

(LEES OP - SLECHTS ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK)

(479)

Zeer aangetrokken	1
Redelijk aangetrokken	2
Niet zo aangetrokken	3
Helemaal niet aangetrokken	4
Weet niet	5

EB63.4 NEW

QE2 In vergelijking met uw vrienden en familie, zou u dan zeggen dat u...?

(LEES OP - SLECHTS ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK)

(480)

Eerder geneigd bent om innovatieve producten of diensten te kopen	1
Minder snel geneigd bent om innovatieve producten of diensten te kopen	2
Even geneigd bent om innovatieve producten of diensten te kopen als hen (SPONTAAN)	3
Weet niet	4

EB63.4 NEW

QE3 Wat betekent 'innovatie' voor u? De ontwikkeling van nieuwe producten of diensten of de verbetering van bestaande producten of diensten?

(LEES OP - SLECHTS ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK)

(481)

De ontwikkeling van nieuwe producten of diensten	1
De verbetering van bestaande producten of diensten	2
Weet niet	3

EB63.4 NEW

--

QE4	In het algemeen, als een innovatief product of dienst op de markt wordt gezet en ter vervanging kan dienen voor een product of dienst dat u al vertrouwt en regelmatig koopt. Wat is in zo'n geval op u van toepassing? ...
-----	---

(LEES OP - SLECHTS ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK)

(482)

U heeft de voorkeur voor het blijven aankopen van een product of dienst dat u al vertrouwt en u probeert niet het nieuwe product	1
U probeert onmiddellijk het nieuwe product of dienst ten minste één keer	2
Weet niet	3

EB63.4 NEW

--

QE5	U bent bereid om een product of dienst dat u reeds gebruikt te vervangen door een innovatief product of dienst...
-----	---

(LEES OP - SLECHTS ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK)

(483)

Zelfs als het aanmerkelijk duurder is	1
Alleen als het iets duurder is	2
Alleen als dit even duur is	3
Ik zal nooit bereid zijn een innovatief product of dienst te kopen (SPONTAAN)	4
Weet niet	5

EB63.4 NEW

--

QE6	Met welk van de volgende uitspraken bent u het eens?
-----	--

(LEES OP - ROTEER - MEER ANTWOORDEN MOGELIJK)

(484-493)

Innovatieve producten of diensten zijn in de meeste gevallen 'hebbedingetjes'	1,
Innovatieve producten of diensten zijn een kwestie van mode	2,
Innovatieve producten of diensten vereenvoudigen meestal het dagelijks leven	3,
Een bedrijf dat een innovatief product of dienst verkoopt, verbetert het imago van al haar producten en diensten	4,
Een bedrijf dat niet innoveert is een bedrijf dat niet zal overleven	5,
Het kopen van een innovatief product of dienst is riskant voor een consument	6,
De voordelen van innovatieve producten of diensten worden vaak overdreven	7,
Innovatie is essentieel voor het verbeteren van de economische groei	8,
Geen van deze (SPONTAAN)	9,
Weet niet	10,

EB63.4 NEW

En nu over op een ander onderwerp

DEMOGRAFISCHE VRAGEN

Allen

D1 Als men het over politiek heeft, worden vaak de termen 'links' en 'rechts' gebruikt. U ziet hier tien hokjes tussen de woorden links en rechts. Wilt u met behulp van deze schaal aangeven hoe links, rechts of daartussen uw eigen politieke richting ligt?

(ENQ.: Druk op enter voor schaal en toon dan scherm, NIET HELPEN - BIJ AARZELING AANDRINGEN.)

(495-496)

LINKS					RECHTS				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Weigering 11

Weet niet 12

EB63.3 D1

GEEN VRAGEN D2 TOT D6

D7 Ik laat u een scherm zien met daarop een aantal situaties. Kunt u mij het cijfer noemen dat bij de situatie staat die voor u van toepassing is?

(INT.: TOON SCHERM ; LEES VOOR; SLECHTS ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK)

(497-498)

Getrouwd (voor de eerste keer)	1
Hertrouwd (voor de tweede of volgende keer)	2
Niet getrouwd, momenteel met een partner samenwonend	3
Niet getrouwd, nooit met een partner samengewoond	4
Niet getrouwd, vroeger wel met een partner samengewoond	5
Gescheiden	6
Uit elkaar (vroeger samenwonend)	7
Weduwe/weduwnaar	8
Anders (INDIEN SPONTAAN GEZEGD)	9
Weigering (INDIEN SPONTAAN GEZEGD)	10

EB63.3 D7

D8 Hoe oud was u toen u uw schoolopleiding of studie beëindigde? Het gaat om uw VOLLEDIGE DAGOPLEIDING.

NOG BEZIG MET OPLEIDING: TYPE 0
GEEN VOLLEDIGE DAGOPLEIDING: TYPE 98
OF WEET NIET: TYPE 99

(499-500)

--	--

EB63.3 D8

GEEN VRAAG D9

D10	(ENQ.: NOTEER ZONDER TE VRAGEN geslacht respondent)
-----	---

(501)

Man
Vrouw

1
2

EB63.3 D10

D11	Wat is uw leeftijd?
-----	---------------------

(502-503)

--	--

EB63.3 D11

GEEN VRAGEN D12 TOT D14

STEL VRAAG D15B ENKEL INDIEN GEEN HUIDIGE ACTIVITEIT - CODES 1 TOT 4 IN D15A

D15a Wat is uw huidige beroep?

D15b Welk beroep heeft u het laatst uitgeoefend?

	(504-505)	(506-507)
	D15a	D15b
	HUIDIGE BEROEP	LAATSTE BEROEP
NIET WERKZAAM		
Zorgend voor de dagelijkse boodschappen en het huishoudelijk werk, of (thans) zonder beroep	1	
Student	2	
Werkloos of tijdelijk zonder werk	3	
Gepensioneerd of arbeidsongeschikt	4	
ZELFSTANDIG		
Boer/Tuinder	5	5
Visser	6	6
Zelfstandige beoefenaar van vrij beroep, bijv. advocaat, arts, accountant, architect en dergelijke	7	7
Eigenaar van een winkel, kleine zelfstandige	8	8
Eigenaar van een onderneming, (mede-) eigenaar van een bedrijf	9	9
IN LOONDIENST		
Vrije beroepen, zoals doctoren, advocaten accountant, architect	10	10
Hogere leidinggevende functie (president-directeur, algemeen directeur, directeur)	11	11
Middelbare leidinggevende functie (afdelingshoofden, leraren, junior managers en technici)	12	12
Werknemer, hoofdzakelijk werkend achter een bureau	13	13
Werknemer, niet werkend achter een bureau maar reizend (vertegenwoordiger, chauffeur, etcetera)	14	14
Werknemer, niet werkend achter een bureau maar in dienstverlenend beroep (ziekenhuis, restaurant, politie, brandweer, en dergelijke)	15	15
Opzichter, voorman	16	16
Geschoolde handarbeider	17	17
Ongeschoolde handarbeider, hulp in de huishouding	18	18
HEEFT NOOIT BETAALD WERK VERRICHT		19

EB63.3 D15a D15b

GEEN VRAGEN D16 TOT D24

D25 Woont u ...?

(ENQ.: LEES OP)

(508)

op het platteland of in een dorp	1
in een kleine of middelgrote stad	2
in een grote stad	3
Weet niet	4

EB63.3 D25

GEEN VRAGEN D26 TOT D39

D40a Kunt u mij zeggen hoeveel personen van 15 jaar of ouder bij u thuis wonen, inclusief uzelf?

(ENQ. NOTEER HET JUISTE AANTAL)

(509-510)

--	--

EB63.3 D40a

D40b En kunt u mij zeggen hoeveel kinderen jonger dan 10 jaar bij u thuis wonen?

(ENQ. NOTEER HET JUISTE AANTAL)

(511-512)

--	--

EB63.3 D40b

D40c En kunt u mij zeggen hoeveel kinderen van 10 tot en met 14 jaar bij u thuis wonen?

(ENQ. NOTEER HET JUISTE AANTAL)

(513-514)

--	--

EB63.3 D40c

D41 Waar bent u zelf geboren

(ENQ.: LEES OP - TOON SCHERM - SLECHTS ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK)

(515)

in Nederland	1
in een andere lidstaat van de Europese Unie	2
in Europa, maar niet in een lidstaat van de Europese Unie	3
In Azië, Afrika of Latijns Amerika	4
in Noord Amerika, Japan of Oceanië	5
Weigering (SPONTAAN)	6

EB63.3 D41

D42	En welke van de volgende situaties komt het meest overeen met uw situatie?
-----	--

(ENQ.: LEES OP - TOON SCHERM - SLECHTS ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK)

(516)

Uw moeder en vader zijn geboren in Nederland	1
Een van uw ouders is geboren in Nederland en de ander is geboren in een andere lidstaat van de Europese Unie	2
Uw moeder en vader zijn geboren in een andere lidstaat van de Europese Unie	3
Een andere situatie (SPONTAAN)	4
WEET NIET \ WEIGERING (SPONTAAN)	5

EB63.3 D42

D43a	Is er een vaste telefoon aanwezig in het huishouden?
------	--

D43b	Heeft u een mobiele telefoon?
------	-------------------------------

(517)

(518)

	D43a	D43b
	vast	mobiel
Ja	1	1
Nee	2	2

EB63.3 D43a&b TREND MODIFIED

D44	Beschouwt u zichzelf als...
-----	-----------------------------

(NIET OPLEZEN - TOON SCHERM - VOOR GECODEERDE LIJST - SLECHTS ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK)

(519-520)

Katholiek	1
Orhodox	2
Protestants Gereformeerd Nederlands Hervormd	3
Anders christelijk	4
Joods	5
Moslim	6
Sikh	7
Boedist	8
Hindoe	9
Atheïst	10
Niet gelovig Agnostisch	11
Anders (indien SPONTAAN genoemd)	12
Weet niet	13

EB63.1 D44 TREND

--

D45	Los van huwelijken of begrafenissen, ongeveer hoe vaak bezoekt u religieuze diensten?
-----	---

(TOON SCHERM - LEES OP - SLECHTS ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK)

	(521)
Vaker dan 1 keer per week	1
1 keer per week	2
Ongeveer 1 keer per maand	3
Ongeveer iedere 2-3 maanden	4
Alleen op speciale heilige feestdagen	5
Ongeveer 1 keer per jaar	6
Minder vaak	7
Nooit	8
Weet niet	9

EB63.1 D45 TREND

--

D46	Welke van de volgende goederen zijn er in uw huishouden?
-----	--

(TOON SCHERM - LEES OP - MEERDERE ANTWOORDEN MOGELIJK)
--

	(522-531)
Televisie	1,
DVD speler	2,
Muziek CD speler	3,
Computer	4,
Toegang tot internet	5,
Een auto	6,
Een appartement of een huis dat afbetaald is	7,
Een appartement of een huis waar voor nog afbetaald wordt	8,
Geen van deze (SPONTAAN)	9,
Weet niet	10,

EB63.4 NEW

--

D47	Hoeveel weken per jaar gaat u normaal gesproken op vakantie?
-----	--

(TOON SCHERM - LEES VOOR - ÉÉN ANTWOORD MOGELIJK)

	(532)
Nooit	1
Minder dan één week per jaar	2
Een week per jaar	3
Twee weken per jaar	4
Drie weken per jaar	5
Vier weken per jaar	6
Meer dan vier weken per jaar	7
Weet niet	8

EB63.4 NEW

--

D48a	Wat is uw moedertaal?
------	-----------------------

(NIET HELPEN - NIET OPLEZEN - MEERDERE ANTWOORD MOGELIJK)

	(533-567)
Duits	1,
Engels	2,
Arabisch	3,
Bulgaars	4,
Catalaans	5,
Chinees	6,
Kroatisch	7,
Deens	8,
Spaans	9,
Estlands	10,
Fins	11,
Frans	12,
Grieks	13,
Hongaars	14,
Italiaans	15,
Lets	16,
Litouws	17,
Luxemburgs	18,
Maltees	19,
Nederlands	20,
Noors	21,
Pools	22,
Portugees	23,
Roemeens	24,
Russisch	25,
Slowaaks	26,
Sloveens	27,
Zweeds	28,
Tsjechisch	29,
Turks	30,
Iers / Gaelisch	31,
Baskisch	32,
Gebarentaal	33,
Anders (SPONTAAN)	34,
Weet niet	35,

EB55.1 Q2 TREND MODIFIED

--

D48b	Afgezien van uw moedertaal, welke talen spreekt u goed genoeg om deel te nemen aan een gesprek? EERSTE BUITENLANDSE TAAL
------	--

D48c	Afgezien van uw moedertaal, welke talen spreekt u goed genoeg om deel te nemen aan een gesprek? TWEEDE BUITENLANDSE TAAL
------	--

D48d	Afgezien van uw moedertaal, welke talen spreekt u goed genoeg om deel te nemen aan een gesprek? DERDE BUITENLANDSE TAAL
------	---

(NIET HELPEN - NIET OPLEZEN - ONDERSTAAND CODEREN - ÉÉN ANTWOORD PER KOLOM)

	(568-569)	(570-571)	(572-573)
	D48b	D48c	D48d
	Eerste buitenland se taal	Tweede buitenland se taal	Derde buitenland se taal
Duits	1	1	1
Engels	2	2	2
Arabisch	3	3	3
Bulgaars	4	4	4
Catalaans	5	5	5
Chinees	6	6	6
Kroatisch	7	7	7
Deens	8	8	8
Spaans	9	9	9
Estlands	10	10	10
Fins	11	11	11
Frans	12	12	12
Grieks	13	13	13
Hongaars	14	14	14
Italiaans	15	15	15
Lets	16	16	16
Litouws	17	17	17
Luxemburgs	18	18	18
Maltees	19	19	19
Nederlands	20	20	20
Noors	21	21	21
Pools	22	22	22
Portugees	23	23	23
Roemeens	24	24	24
Russisch	25	25	25
Slowaaks	26	26	26
Sloveens	27	27	27
Zweeds	28	28	28
Tsjechisch	29	29	29
Turks	30	30	30
Iers / Gaelisch	31	31	31
Baskisch	32	32	32
Gebarentaal	33	33	33
Anders	34	34	34
Geen	35		

EB55.1 Q3 TREND MODIFIED (indien bij Q48b, c of d 'geen', dan door naar D48f)

--

D48e	Afgezien van uw moedertaal, welke talen spreekt u goed genoeg om deel te nemen aan een gesprek? Andere buitenlandse talen
------	---

(NIET HELPEN - NIET VOORLEZEN - CODEER ONDERSTAAND - MEER ANTWOORDEN MOGELIJK

	(574-607)
Duits	1,
Engels	2,
Arabisch	3,
Bulgaars	4,
Catalaans	5,
Chinees	6,
Kroatisch	7,
Deens	8,
Spaans	9,
Estlands	10,
Fins	11,
Frans	12,
Grieks	13,
Hongaars	14,
Italiaans	15,
Lets	16,
Litouws	17,
Luxemburgs	18,
Maltees	19,
Nederlands	20,
Noors	21,
Pools	22,
Portugees	23,
Roemeens	24,
Russisch	25,
Slowaaks	26,
Sloveens	27,
Zweeds	28,
Tsjechisch	29,
Turks	30,
Iers / Gaelisch	31,
Baskisch	32,
Gebarentaal	33,
Anders	34,

EB55.1 Q3 TREND MODIFIED

Vragen voor de talen genoemd in D48 b, c en d

D48f	Is uw kennis van het (Languages mentioned before at B48b, c and d) erg goed, goed of bent u een beginner?
------	---

(TOON SCHERM MET SCHAAL - ÉÉN ANTWOORD PER REGEL)

	(LEES OP)	Erg goed	Goed	Bent u een beginner	Weet niet
--	-----------	----------	------	---------------------	-----------

(608)	1	Duits	1	2	3	4
(609)	2	Engels	1	2	3	4
(610)	3	Arabisch	1	2	3	4
(611)	4	Bulgaars	1	2	3	4
(612)	5	Catalaans	1	2	3	4
(613)	6	Chinees	1	2	3	4
(614)	7	Kroatisch	1	2	3	4
(615)	8	Deens	1	2	3	4
(616)	9	Spaans	1	2	3	4
(617)	10	Estlands	1	2	3	4
(618)	11	Fins	1	2	3	4
(619)	12	Frans	1	2	3	4
(620)	13	Grieks	1	2	3	4
(621)	14	Hongaars	1	2	3	4
(622)	15	Italiaans	1	2	3	4
(623)	16	Lets	1	2	3	4
(624)	17	Litouws	1	2	3	4
(625)	18	Luxemburgs	1	2	3	4
(626)	19	Maltees	1	2	3	4
(627)	20	Nederlands	1	2	3	4
(628)	21	Noors	1	2	3	4
(629)	22	Pools	1	2	3	4
(630)	23	Portugees	1	2	3	4
(631)	24	Roemeens	1	2	3	4
(632)	25	Russisch	1	2	3	4
(633)	26	Slowaaks	1	2	3	4
(634)	27	Sloveens	1	2	3	4
(635)	28	Zweeds	1	2	3	4
(636)	29	Tsjechisch	1	2	3	4
(637)	30	Turks	1	2	3	4
(638)	31	Iers / Gaelisch	1	2	3	4
(639)	32	Baskisch	1	2	3	4
(640)	33	Gebarentaal	1	2	3	4
(641)	34	Anders	1	2	3	4

EB54-LANG Q3a&b&c TREND MODIFIED

INTERVIEW PROTOCOLE	
---------------------	--

P1	DATUM VAN INTERVIEWEN	
	(642-643)	(644-645)
	<input type="text"/> <input type="text"/> DAG	<input type="text"/> <input type="text"/> MAAND

EB63.3 P1

P2	BEGINTIJD VAN HET INTERVIEW	
	TNS NIPO: WORDT AUTOMATISCH GEREGISTREERD	
	(646-647)	(648-649)
	<input type="text"/> <input type="text"/> UUR	<input type="text"/> <input type="text"/> MINUTEN

EB63.3 P2

P3	DUUR INTERVIEW IN MINUTEN	
	(650-652)	
	<input type="text"/> <input type="text"/> <input type="text"/> MINUTEN	

EB63.3 P3

P4	Aantal personen dat aanwezig was bij het vraaggesprek, inclusief de interviewer.	
	(653)	
	Twee (interviewer + ondervraagde)	1
	Drie	2
	Vier	3
	Vijf of meer	4

EB63.3 P4

P5	De medewerking van de ondervraagde was ...	
	(654)	
	Uitstekend	1
	Goed	2
	Middelmatig	3
	Slecht	4

EB63.3 P5

P6	Gemeente grootte	
	(LOKALE CODES)	
	(655-656)	
	<input type="text"/> <input type="text"/>	

EB63.3 P6

P7	Regio
	(LOKALE CODES)
	(657-658)
	<input type="text"/>
	EB63.3 P7
P8	Postcode
	(659-666)
	<input type="text"/>
	EB63.3 P8
P9	Sample point nummer
	(667-674)
	<input type="text"/>
	EB63.3 P9
P10	Interviewnummer
	(675-682)
	<input type="text"/>
	EB63.3 P10
P11	Weeg factor
	(683-690)
	<input type="text"/>
	EB63.3 P11
	Alleen in LU, BE, ES, FI, EE, LV, MT, TR en CH